

DZIENNIK USTAW

POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

Warszawa, dnia 10 lutego 1989 r.

Nr 4

TRESC:
Poz.:

USTAWY:

21 — z dnia 31 stycznia 1989 r. — Prawo bankowe	57
22 — z dnia 31 stycznia 1989 r. o Narodowym Banku Polskim	67
23 — z dnia 31 stycznia 1989 r. o opłacie skarbowej	74
24 — z dnia 31 stycznia 1989 r. o kształtowaniu środków na wynagrodzenia w sferze budżetowej	77

ROZPORZĄDZENIA RADY MINISTRÓW:

25 — z dnia 30 stycznia 1989 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie urzędów zaopatrzenia w wodę i urzędów kanalizacyjnych oraz opłat za wodę i wprowadzanie ścieków	78
26 — z dnia 2 lutego 1989 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie najniższych emerytur i rent	79

ROZPORZĄDZENIA:

27 — Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 stycznia 1989 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia państwowych biur notarialnych prowadzących księgi wieczyste oraz obszarów ich właściwości miejscowej	79
28 — Ministra Transportu, Żeglugi i Łączności z dnia 27 stycznia 1989 r. uchylające rozporządzenie w sprawie zakazu używania niektórych samochodów ciężarowych	80

OBWIESZCZENIE

29 — Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 stycznia 1989 r. o utracie mocy obowiązującej niektórych przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 marca 1983 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin	80
--	----

21

USTAWA

z dnia 31 stycznia 1989 r.

Prawo bankowe.

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Ustawa określa zasady działalności oraz tworzenia i organizacji banków.

2. Przepisy ustawy mają zastosowanie do działalności Narodowego Banku Polskiego w zakresie nie uregulowanym w ustawie o Narodowym Banku Polskim.

Art. 2. 1. Banki są samodzielnymi i samofinansującymi się jednostkami organizacyjnymi, posiadającymi osobowość prawną, działającymi na podstawie ustawy oraz statutów.

2. Banki państwowe nie podlegają wpisowi do rejestru przedsiębiorstw państwowych.

Art. 3. 1. Statut banku określa:

- 1) jego nazwę, która powinna zawierać wyraz „bank” i odróżniać się od nazw innych banków, z tym że nazwa banku spółdzielczego powinna zawierać również wyraz „spółdzielczy”;
- 2) siedzibę banku oraz przedmiot i zakres jego działalności,

3) organy i organizację banku, tryb składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków,

4) fundusze własne, zasady tworzenia i wykorzystywania funduszy specjalnych oraz zasady gospodarki finansowej.

2. Statut powinien także zawierać postanowienia, których wprowadzenia do statutu wymagają przepisy niniejszej ustawy i innych ustaw.

Art. 4. Do podstawowej działalności banków należy gromadzenie środków pieniężnych, udzielanie kredytów i pożyczek pieniężnych oraz przeprowadzanie rozliczeń pieniężnych.

Art. 5. Banki kierują się w swojej działalności uchwalanymi przez Sejm założeniami polityki pieniężno-kredytowej.

Art. 6. Prawo posiadania przez banki wartości dewizowych i dokonywania obrotu tymi wartościami określają statuty banków.

Art. 7. Banki zapewniają należyłą ochronę mienia przyjętego na przechowanie.

Art. 8. Banki mogą:

- 1) tworzyć spółki prawa handlowego i cywilnego oraz spółdzielnie,
- 2) realizować wspólnie z innymi podmiotami przedsięwzięcia gospodarcze oraz świadczyć usługi konsultacyjno-doradcze w sprawach finansowych,
- 3) podejmować w zakresie określonym w ich statutach działalność gospodarczą nie przewidzianą w niniejszej ustawie,
- 4) tworzyć i likwidować za granicą oddziały i inne placówki oraz być udziałowcem (akcjonariuszem) zagranicznych banków i przedsiębiorstw działających w kraju.

Art. 9. Banki obowiązane są do utrzymywania płynności płatniczej, polegającej na prowadzeniu działalności w sposób zapewniający wykonanie wszystkich zobowiązań zgodnie z terminami ich płatności.

Art. 10. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, osoby fizyczne i prawne przy otwieraniu rachunku i zaciąganiu kredytu bankowego oraz korzystaniu z innych usług bankowych mają prawo wyboru banku, którego zakres działania obejmuje takie czynności.

Rozdział 2

Czynności bankowe

A. Przepisy wspólne

Art. 11. 1. Czynnościami bankowymi są w szczególności:

- 1) prowadzenie rachunków bankowych,
- 2) przyjmowanie wkładów oszczędnościowych i lokat terminowych,
- 3) przeprowadzanie rozliczeń pieniężnych,
- 4) udzielanie i zaciąganie kredytów i pożyczek pieniężnych,
- 5) wykonywanie operacji czekowych i wekslowych,
- 6) przyjmowanie i dokonywanie lokat w bankach krajowych i zagranicznych,
- 7) udzielanie oraz przyjmowanie poręczeń i gwarancji bankowych,
- 8) dokonywanie obrotu wartościami dewizowymi oraz prowadzenie obsługi finansowej obrotów z zagranicą,
- 9) prowadzenie obsługi pożyczek państwowych,
- 10) emitowanie papierów wartościowych oraz dokonywanie obrotu tymi papierami,
- 11) dokonywanie zleconych czynności związanych z emisją papierów wartościowych,
- 12) przechowywanie przedmiotów i papierów wartościowych oraz udostępnianie skrytek sejfowych.

2. Do dokonywania czynności bankowych wymienionych w ust. 1 są uprawnione banki w zakresie ustalonym w ich statutach, z zastrzeżeniem przepisu ust. 3.

3. Banki mogą na zlecenie innych banków wykonywać określone czynności bankowe należące do zakresu działania banków zlecających.

Art. 12. 1. Banki w zakresie swojej działalności mogą wydawać regulaminy określające:

- 1) rodzaje wkładów oszczędnościowych i warunki prowadzenia rachunków tych wkładów,

- 2) rodzaje udzielanych kredytów oraz warunki umów kredytowych i umowy pożyczki,
- 3) warunki udostępniania skrytek sejfowych,
- 4) inne czynności usługowe banków.

2. Postanowienia regulaminów, o których mowa w ust. 1, są dla stron wiążące, jeżeli strony w umowie nie ustalą odmiennie swych praw i obowiązków.

B. Rachunki bankowe i rozliczenia pieniężne

Art. 13. 1. Banki otwierają i prowadzą rachunki bankowe dla osób prawnych i fizycznych.

2. W celu przechowywania środków pieniężnych i przeprowadzania rozliczeń związanych z działalnością gospodarczą są otwierane i prowadzone:

- 1) rachunki bieżące dla rozliczeń krajowych,
- 2) rachunki pomocnicze dla określonych rozliczeń krajowych,
- 3) rachunki lokat terminowych,
- 4) rachunki dla rozliczeń zagranicznych.

3. Zawierając umowę rachunku bankowego, o którym mowa w ust. 2 pkt 1, bank może zastrzec obowiązek zawiadomienia go o otwarciu w innym banku rachunku pomocniczego lub rachunku dla rozliczeń zagranicznych.

Art. 14. 1. Posiadacz rachunku bankowego dysponuje swobodnie swoimi środkami pieniężnymi na rachunku. W umowie z bankiem mogą być zawarte postanowienia ograniczające swobodę dysponowania tymi środkami.

2. Środki pieniężne zgromadzone na rachunku mogą być oprocentowane w wysokości i według zasad określonych w umowie z bankiem.

3. Prezes Narodowego Banku Polskiego może określić granice oprocentowania wkładów w walutach obcych, gromadzonych na rachunkach bankowych.

Art. 15. W celu przeprowadzania rozliczeń za pośrednictwem banków środki pieniężne na rachunkach bankowych gromadzą:

- 1) przedsiębiorstwa państwowe i inne państwowe jednostki organizacyjne,
- 2) banki,
- 3) przedsiębiorstwa mieszane,
- 4) spółdzielnie i ich związki,
- 5) organizacje podmiotów gospodarczych,
- 6) organizacje społeczne i fundacje prowadzące działalność gospodarczą,
- 7) kółka rolnicze i ich związki,
- 8) spółki, w których państwo lub jednostki wymienione w pkt 1—7 posiadają udział, oraz spółki wodne,
- 9) organizacje polityczne, społeczne i zawodowe inne niż wymienione w pkt 6,
- 10) nie wymienione w poprzednich punktach osoby prawne, jeżeli zaciągają w banku kredyt na cele związane z działalnością gospodarczą.

Art. 16. 1. Prezes Narodowego Banku Polskiego:

- 1) określa ogólne warunki otwierania i prowadzenia rachunków bankowych, po zasięgnięciu opinii Rady Banków,
- 2) w porozumieniu z Ministrem Finansów określa formy i tryb przeprowadzania za pośrednictwem banków rozliczeń pieniężnych między osobami prawnymi oraz między tymi osobami i innymi podmiotami.

2. Banki:

- 1) są obowiązane przyjmować wpłaty gotówkowe oraz przeliczać i sortować znaki pieniężne pochodzące z tych wpłat, przy czym mogą pobierać prowizję od wpłat gotówkowych na rachunki bankowe,
- 2) stosują ustalone przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego zasady przeliczania, sortowania, pakowania i oznaczania opakowań znaków pieniężnych oraz wykonywania czynności związanych z zasilaniem banków w te znaki.

C. Wkłady oszczędnościowe

Art. 17. Banki gromadzą oszczędności pieniężne osób fizycznych na rachunkach oszczędnościowych, w tym w walutach obcych (wkłady oszczędnościowe).

Art. 18. Banki wystawiają dowody imienne i na okaziciela na włożone wkłady oszczędnościowe.

Art. 19. 1. Zasady i tryb umarzenia imiennych dowodów na złożone wkłady oszczędnościowe określa, w drodze rozporządzenia, Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Prezesem Narodowego Banku Polskiego.

2. Dowody na złożone wkłady oszczędnościowe, wystawione na okaziciela, podlegają w razie ich utraty umorzeniu na zasadach określonych w przepisach o umarzeniu utraconych dokumentów, z wyjątkiem wypadku, gdy w wydanych dowodach zostało zastrzeżone, że nie podlegają one umorzeniu.

Art. 20. Umorzenie utraconych dowodów na okaziciela lub imiennych dowodów na złożone wkłady oszczędnościowe w toku prowadzonej egzekucji sądowej lub administracyjnej z rachunku oszczędnościowego regulują przepisy Kodeksu postępowania cywilnego oraz przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Art. 21. Wkłady oszczędnościowe osoby fizycznej złożone w banku, niezależnie od ilości dowodów na złożone wkłady, są wolne od zajęcia na podstawie tytułu wykonawczego sądowego i administracyjnego do wysokości równej trzykrotnej średniej miesięcznej płacy pracowników jednostek gospodarki społecznej w roku kalendarzowym poprzedzającym zajęcie.

Art. 22. 1. Bank jest obowiązany wypłacić po śmierci wkladcy z jego wkładów oszczędnościowych, na które wystawione zostały imienne dowody:

- 1) koszty pogrzebu wkladcy w takim zakresie, w jakim pogrzeb ten odpowiada zwyczajom przyjętym w środowisku zmarłego — osobie, która przedłoży rachunki stwierdzające wysokość poniesionych przez nią wydatków,
- 2) kwotę nie przekraczającą ogółem sumy przeciętnego wynagrodzenia pracowników w gospodarce społecznej w okresie pięciu lat kalendarzowych poprzedzających wypłatę — jeżeli wkladca wskazał pisemnie właściwemu dla jego ostatniego miejsca zamieszkania bankowi lub oddziałowi banku osoby, na których rzecz wypłata ma nastąpić; osobami wskazanymi przez wkladcę mogą być jego małżonek, zstępni, rodzice, dziadkowie i rodzeństwo.

2. Sumy wymienione w ust. 1 nie należą do spadku po wkladcy.

Art. 23. W przypadku gdy umowa rachunku oszczędnościowego nie stanowi inaczej, ulega ona rozwiązaniu, jeżeli w ciągu 5 lat nie dokonano na rachunku żadnych

obrotów oprócz okresowego dopisywania odsetek i ich wypłat, a stan oszczędności nie przekracza minimum ustalonego w umowie.

Art. 24. Osoba małoletnia może posiadać rachunek oszczędnościowy, a po ukończeniu lat trzynastu także podejmować z tego rachunku wypłaty, o ile nie sprzeciwi się temu jej przedstawiciel ustawowy.

D. Kredyty i pożyczki pieniężne

Art. 25. 1. Banki mogą udzielać kredytów w złotych i w walucie obcej.

2. Banki mogą udzielać i zaciągać kredyty zagraniczne.

Art. 26. 1. Banki udzielają kredytów osobom prawnym oraz osobom fizycznym.

2. Banki mogą udzielać kredytów również podmiotom gospodarczym nie mającym osobowości prawnej.

Art. 27. 1. Przez umowę kredytową bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie określoną kwotę środków pieniężnych, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, do zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w umownym terminie spłaty oraz do zapłaty prowizji od przyznanego kredytu.

2. Umowa powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności:

- 1) kwotę kredytu,
- 2) termin spłaty kredytu,
- 3) oprocentowanie kredytu,
- 4) zakres uprawnień banku związanych z wykorzystaniem udzielonego kredytu i zabezpieczeniem jego zwrotu,
- 5) termin postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych.

Art. 28. 1. Bank uzależnia przyznanie kredytu, jego wysokość oraz pozostałe warunki, o których mowa w art. 27 ust. 2, od zdolności kredytowej kredytobiorcy, rozumianej jako zdolność do spłaty zaciągniętego kredytu wraz z odsetkami w umownych terminach spłaty, oraz od przedłożenia przez kredytobiorcę dokumentów i informacji niezbędnych dla dokonania oceny tej zdolności.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się przy udzielaniu kredytu nowo utworzonej osobie prawnej w razie przedstawienia przez nią zabezpieczenia kredytu, określonego w art. 30.

3. Bank może udzielić kredytu osobie prawnej nie mającej zdolności kredytowej pod warunkiem przedstawienia przez nią programu uzdrowienia gospodarki, którego realizacja zapewnia, według oceny banku, uzyskanie zdolności kredytowej w określonym terminie.

Art. 29. Bank może przyjąć do dyskonta weksle od kredytobiorcy, przy czym uzyskana w ten sposób przez kredytobiorcę kwota jest uwzględniana w łącznej kwocie kredytu udzielanego przez bank.

Art. 30. W celu zapewnienia zwrotu kredytów banki mogą żądać od kredytobiorców zabezpieczenia przewidzianego prawem cywilnym i wekslowym oraz zwyczajami przyjętymi we współpracy z bankami zagranicznymi.

Art. 31. 1. Bank może żądać od kredytobiorcy, w czasie korzystania przez niego z kredytu, przedstawiania informacji i dokumentów niezbędnych dla oceny jego sytuacji gospodarczej i finansowej.

2. W razie zagrożenia terminowej spłaty kredytu z powodu złego stanu majątkowego kredytobiorcy, bank może wypowiedzieć umowę kredytu w całości lub w części bądź zażądać zabezpieczenia kredytu zgodnie z art. 30. Dalsze kredytowanie osoby prawnej prowadzącej działalność gospodarczą bank może ponadto uzależnić od przedstawienia przez nią w określonym terminie programu uzdrowienia gospodarki, uznanego za wiarygodny przez bank.

Art. 32. Jeżeli istotne warunki umowy nie zostały dotrzymane przez kredytobiorcę, bank może wypowiedzieć przed terminem płatności określonym w umowie część lub całość udzielonego kredytu.

Art. 33. 1. Bank pobiera od wykorzystanego kredytu oprocentowanie według stawki zmiennej lub stałej; stosownie do postanowień umowy kredytowej.

2. Od przyznanego kredytu bankowi przysługuje prowizja w wysokości określonej w umowie kredytowej.

Art. 34. Oprocentowanie i prowizja, o których mowa w art. 33, mogą być pobierane przez bank w walucie, w której został przyznany kredyt.

Art. 35. 1. W celu zapobieżenia nadmiernej koncentracji udzielanych kredytów:

- 1) suma kredytów udzielonych przez bank jednemu kredytobiorcy lub grupie związanych ze sobą finansowo kredytobiorców nie może przekroczyć 15%,
- 2) wielkość kredytu udzielonego na podstawie jednej umowy nie może przekroczyć 10%

sumy nie podlegających podziałowi funduszy własnych banku i środków pieniężnych zgromadzonych w banku.

2. Wartość udziałów i wkładów wniesionych do innej osoby prawnej oraz wartość zakupionych akcji i obligacji łącznie nie może przekraczać 25% sumy niepodzielnych funduszy własnych banku oraz środków pieniężnych zgromadzonych w banku na rachunkach lokat terminowych.

3. Granice, o których mowa w ust. 1, mogą być przekroczone za zgodą Prezesa Narodowego Banku Polskiego.

4. Bank, na wniosek kredytobiorcy, może zawrzeć z innymi bankami umowę w sprawie wspólnego udzielenia kredytu (konsorcjum bankowe). Bank inicjujący zawarcie takiej umowy reprezentuje wobec kredytobiorcy wspólnie działające banki oraz uzgadnia z nimi warunki umowy kredytowej i zasady wzajemnych rozliczeń z tytułu udzielonego kredytu.

Art. 36. Przy udzielaniu przez bank pożyczki w złotych lub w walucie obcej stosuje się odpowiednio przepisy art. 26, 30 i 35.

Art. 37. Banki mogą zaciągać w Narodowym Banku Polskim kredyt refinansowy, na zasadach określonych w ustawie o Narodowym Banku Polskim.

E. Emisja papierów wartościowych

Art. 38. 1. Bankom, z zastrzeżeniem ust. 2, przysługuje prawo emitowania bankowych papierów wartościowych na warunkach podawanych przez banki do publicznej wiadomości.

2. Prezes Narodowego Banku Polskiego może określić przypadki, w których wymagana jest zgoda Narodowego Banku Polskiego na emisję bankowych papierów wartościowych.

Art. 39. 1. Bank może emitować papiery wartościowe w imieniu i na rachunek jednostek upoważnionych do emisji oraz wykonywać inne czynności na zlecenie tych jednostek.

2. Bank może udzielać gwarancji wykonania zobowiązań pieniężnych wynikających z papierów wartościowych, emitowanych przez upoważnione do tego jednostki.

F. Inne czynności

Art. 40. 1. Banki mogą udzielać gwarancji i poręczeń osobom krajowym i zagranicznym na zlecenie i w jego granicach.

2. Udzielenie gwarancji pod rygorem nieważności następuje w formie pisemnej.

3. Do gwarancji bankowych stosuje się odpowiednie przepisy Kodeksu cywilnego, z tym że zobowiązanie banku jest zawsze zobowiązaniem pieniężnym.

4. Prowizja z tytułu udzielenia gwarancji lub poręczenia może być pobierana przez bank w walucie zobowiązania, na które rozciąga się gwarancja lub poręczenie.

Art. 41. Inny bank może potwierdzić zobowiązanie wynikające z gwarancji; w takim wypadku roszczenia z gwarancji można kierować do banku, który udzielił gwarancji, lub do banku, który ją potwierdził, albo do obu banków, aż do zupełnego zaspokojenia roszczeń wierzyciela.

Art. 42. 1. Banki wykonują operacje walutowe i dewizowe zgodnie z zasadami określonymi w niniejszej ustawie, ustawie o Narodowym Banku Polskim, ustawie — Prawo dewizowe oraz międzynarodowych porozumieniach, których uczestnikiem jest Polska Rzeczpospolita Ludowa.

2. Banki wykonują obsługę finansowo-rozliczeniową obrotów z zagranicą, obejmującą dokonywanie rozrachunków we wszystkich formach przyjętych w międzynarodowych stosunkach bankowych.

Art. 43. Przelewu wierzytelności z gwarancji bankowej można dokonać tylko wraz z przeniesieniem wierzytelności zabezpieczonej gwarancją.

Art. 44. Bank może przyjąć zlecenie udzielenia kredytu osobie trzeciej. W takim wypadku, jeżeli umowa nie stanowi inaczej, dający zlecenie staje się poręczycielem za dług przyszły.

Art. 45. Do przyjmowania przez banki na przechowanie, przedmiotów i papierów wartościowych stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego o przechowaniu.

Art. 46. Banki wykonują kontrolę dewizową w zakresie określonym w przepisach ustawy — Prawo dewizowe i statutach.

Art. 47. Banki mogą lokować wolne środki pieniężne na rachunkach w Narodowym Banku Polskim lub w innych bankach, na warunkach określonych w umowie.

Rozdział 3

Szczególne obowiązki i uprawnienia banków

Art. 48. 1. Banki przestrzegają tajemnicy obrotów i stanów rachunków bankowych.

2. Informacji o obrotach i stanach rachunków bankowych banki udzielają posiadaczom rachunków i organom państwowym upoważnionym do tego na podstawie obowiązujących przepisów.

3. Banki mogą przekazywać sobie nawzajem informacje o udzielonych kredytach oraz o obrotach i stanach rachunków bankowych w zakresie, w jakim informacje te są potrzebne w związku z udzielaniem kredytów, pożyczek, poręczeń i gwarancji bankowych.

4. Informacje dotyczące wkładów oszczędnościowych osób fizycznych nie mogą być udzielane, chyba że informacja takich zażąda sąd lub prokurator w związku z toczącą się przeciwko wkladcy sprawą karną lub karną skarbową lub sprawą o alimenty, o rentę o charakterze alimentacyjnym lub o podział majątku wspólnego małżonków, a także w postępowaniu spadkowym.

5. Przepisy ust. 1, 2 i 4 stosuje się odpowiednio do informacji o udostępnionych skrytkach sejfowych i przyjętych na przechowanie przedmiotach i papierach wartościowych.

Art. 49. Skarb Państwa nie odpowiada za zobowiązania banków, z wyjątkiem zobowiązań:

- 1) z tytułu wkładów oszczędnościowych gromadzonych w bankach państwowych, a także w innych bankach, które korzystały z tego uprawnienia przed wejściem w życie niniejszej ustawy,
- 2) za które przyjął odpowiedzialność z tytułu gwarancji i poręczeń.

Art. 50. 1. Wystawione przez banki, o których mowa w art. 49 pkt 1, dokumenty stwierdzające udzielenie kredytu, jego wysokość, zasady oprocentowania i warunki spłaty są podstawą wpisu hipoteki do księgi wieczystej nieruchomości stanowiącej własność kredytobiorcy; jeżeli nieruchomość nie posiada księgi wieczystej, zabezpieczenie może być dokonywane przez złożenie tego dokumentu do zbioru dokumentów.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do każdego banku w zakresie, w jakim prowadzi on obsługę należności państwa z tytułu sprzedaży nieruchomości i lokali.

Art. 51. 1. Wnioski banków o zabezpieczenie należności z tytułu udzielonych kredytów lub z tytułu sprzedaży nieruchomości i lokali są wolne od opłat sądowych.

2. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Prezesem Narodowego Banku Polskiego, w drodze rozporządzenia, może określać ulgowe stawki opłat sądowych lub zwalniać od tych opłat wnioski w sprawach wymienionych w ust. 1, składane przez innych niż bank wnioskodawców.

Art. 52. Banki, o których mowa w art. 49 pkt 1, mogą potrącić ze swego długu wierzytelność, której termin płatności jeszcze nie nadszedł, jeżeli jednostka będąca dłużnikiem została postawiona w stan likwidacji oraz we wszystkich tych wypadkach, gdy służy mu prawo ściągnięcia swoich wierzytelności przed nadejściem terminu płatności.

Art. 53. 1. Księgi banków, o których mowa w art. 49 pkt 1, wyciągi z tych ksiąg podpisane przez te banki i opatrzone ich pieczęcią oraz wszelkie w ten sam sposób wystawione oświadczenia zawierające zobowiązania, zwolnienie z zobowiązań, zrzeczenie się praw lub pokwitowanie odbioru należności bądź stwierdzające udzielenie kredytu, jego wysokość i warunki spłaty, mają moc prawną dokumentów urzędowych oraz stanowią podstawę do dokonania wpisów w księgach wieczystych i rejestrach publicznych.

2. Wyciągi z ksiąg banków, o których mowa w art. 49 pkt 1, oraz inne dokumenty związane z dokonywaniem czynności bankowych, stwierdzające zobowiązania na rzecz tych banków i zaopatrzone w oświadczenie, że oparte na nich roszczenia są wymagalne, mają moc tytułów wykonawczych, bez potrzeby uzyskiwania dla nich sądowych

klauzul wykonalności. Egzekucja należności stwierdzonych tymi dokumentami odbywa się według wyboru banku, w trybie określonym w Kodeksie postępowania cywilnego bądź w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

3. Dłużnik, w drodze powództwa, może zażądać umorzenia w całości lub w części egzekucji prowadzonej przez banki, o których mowa w art. 49 pkt 1, według Kodeksu postępowania cywilnego bądź przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, jeżeli egzekwowana wierzytelność nie istnieje lub istnieje w kwocie mniejszej albo gdy dłużnik zgłasza wzajemne roszczenia nadające się do potrącenia z wierzytelności egzekwowanej.

4. W trybie zabezpieczenia powództwa sąd na wniosek powoda może zawiesić postępowanie egzekucyjne.

Rozdział 4

Zrzeszanie się banków

Art. 54. 1. Banki, w celach określonych w ust. 2, mogą zrzeszać się w innym banku państwowym, spółdzielczym, państwowo-spółdzielczym lub w banku w formie spółki akcyjnej, na podstawie umowy zawartej z tym bankiem.

2. W umowie bank zrzeszający może zostać upoważniony do:

- 1) reprezentowania wspólnych interesów zrzeszonych w nim banków, w szczególności wobec Narodowego Banku Polskiego,
- 2) gromadzenia dobrowolnych lokat banków, m. in. dla zabezpieczenia ich płynności płatniczej,
- 3) udzielania kredytu refinansowego,
- 4) realizowania przedsięwzięć gospodarczych we wspólnym interesie zrzeszonych banków,
- 5) podejmowania innych działań.

Art. 55. 1. Prezesi zrzeszonych banków (zarządów banków) tworzą radę, której przewodniczy prezes banku (zarządu banku) zrzeszającego.

2. Zakres i tryb działania rady zrzeszonych banków oraz wykonywania jej uchwał określa umowa.

Art. 56. Umowa określona w art. 54 nie może naruszać zasad działalności banku państwowo-spółdzielczego jako jednostki zrzeszającej banki spółdzielcze.

Rozdział 5

Tworzenie, organizacja i działalność banków

Art. 57. 1. Założycielami banku mogą być osoby prawne i osoby fizyczne, z tym że liczba założycieli nie może być mniejsza od:

- 1) trzech, jeżeli założycielami są osoby prawne,
- 2) dziesięciu, jeżeli założycielami są osoby fizyczne.

2. Określonych w ust. 1 wymagań dotyczących liczby założycieli nie stosuje się do Skarbu Państwa.

A. Banki państwowe

Art. 58. 1. Bank państwowy tworzy i likwiduje w drodze rozporządzenia Rada Ministrów, po zasięgnięciu opinii Prezesa Narodowego Banku Polskiego.

2. Rozporządzenie Rady Ministrów o utworzeniu banku państwowego określa nazwę, siedzibę, przedmiot i zakres działania banku, a także wydzielone z majątku Skarbu Państwa środki, które stają się majątkiem banku.

Art. 59. 1. Prezesa banku państwowego powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów.

2. Wiceprezesów i pozostałych członków zarządu banku państwowego powołuje i odwołuje prezes banku.

Art. 60. Prezes banku państwowego kieruje działalnością banku na podstawie uchwał zarządu.

Art. 61. Statut bankowi państwowemu nadaje Rada Ministrów.

B. Banki spółdzielcze

Art. 62. Utworzenie banku spółdzielczego następuje z zachowaniem trybu określonego przepisami ustawy — Prawo spółdzielcze, za zgodą Prezesa Narodowego Banku Polskiego w porozumieniu z Ministrem Finansów, a jeżeli utworzenie banku następuje w ramach banku państwowo-spółdzielczego zrzeszającego banki spółdzielcze — po zasięgnięciu opinii Rady Banków.

Art. 63. Bank spółdzielczy jest spółdzielnią.

Art. 64. W zakresie nie uregulowanym w niniejszej ustawie bank spółdzielczy działa zgodnie z przepisami ustawy — Prawo spółdzielcze.

Art. 65. Statut banku spółdzielczego jest uchwalany zgodnie z przepisami ustawy — Prawo spółdzielcze.

C. Banki państwowo-spółdzielcze

Art. 66. 1. Bank państwowo-spółdzielczy tworzy Rada Ministrów w drodze rozporządzenia, w porozumieniu z Naczelną Radą Spółdzielczą, po zasięgnięciu opinii Prezesa Narodowego Banku Polskiego.

2. Rozporządzenie Rady Ministrów o utworzeniu banku państwowo-spółdzielczego określa nazwę, siedzibę, przedmiot i zakres działania banku oraz sposób wyposażenia go w majątek.

3. Fundusze banku państwowo-spółdzielczego tworzone są ze środków państwowych i spółdzielczych.

4. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, w porozumieniu z Naczelną Radą Spółdzielczą likwiduje bank państwowo-spółdzielczy na podstawie uchwały zjazdu delegatów, po zasięgnięciu opinii Prezesa Narodowego Banku Polskiego. Rozporządzenie określa tryb likwidacji oraz zasady podziału majątku zlikwidowanego banku.

Art. 67. 1. Bank państwowo-spółdzielczy jest centralną jednostką organizacyjną i finansową, zrzeszającą na zasadach dobrowolności banki spółdzielcze.

2. Bank państwowo-spółdzielczy korzysta z uprawnień i wykonuje obowiązki przysługujące centralnym związkom spółdzielczym w rozumieniu ustawy — Prawo spółdzielcze.

3. Bank państwowo-spółdzielczy może udzielać kredytu refinansowego bankom spółdzielczym, które są w nim zrzeszone.

Art. 68. Bank państwowo-spółdzielczy podlega wpisowi do rejestru spółdzielni.

Art. 69. Ogólnokrajowymi organami banku państwowo-spółdzielczego są: zjazd delegatów, rada banku i zarząd banku. Statut banku państwowo-spółdzielczego może przewidywać powołanie terenowych organów, a mianowicie terenowych zjazdów delegatów i terenowych rad banku.

Art. 70. Działalnością banku państwowo-spółdzielczego kieruje zarząd. Na czele zarządu stoi prezes, który odpowiada wraz z zarządem za działalność banku i reprezentuje go na zewnątrz.

Art. 71. 1. Prezesa zarządu banku państwowo-spółdzielczego powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek rady banku.

2. Wiceprezesów i pozostałych członków zarządu banku państwowo-spółdzielczego wybiera i odwołuje rada banku na wniosek prezesa zarządu banku.

Art. 72. Statut banku państwowo-spółdzielczego jest uchwalany zgodnie z przepisami ustawy — Prawo spółdzielcze, po zaopiniowaniu przez Radę Banków.

D. Banki w formie spółek akcyjnych

Art. 73. Banki w formie spółek akcyjnych mogą być tworzone za zgodą Prezesa Narodowego Banku Polskiego w porozumieniu z Ministrem Finansów, z zachowaniem trybu określonego w przepisach Kodeksu handlowego o spółkach akcyjnych.

Art. 74. W zakresie nie uregulowanym w niniejszej ustawie bank w formie spółki akcyjnej działa zgodnie z przepisami Kodeksu handlowego o spółkach akcyjnych.

Art. 75. 1. Funkcję organu nadzoru w banku w formie spółki akcyjnej pełni rada banku, składająca się co najmniej z 5 osób wybranych przez walne zgromadzenie akcjonariuszy.

2. Prezesa, wiceprezesów i pozostałych członków zarządu banku w formie spółki akcyjnej powołuje i odwołuje rada banku.

3. Powołanie prezesa zarządu banku następuje po zasięgnięciu opinii Prezesa Narodowego Banku Polskiego. Z wnioskiem o wyrażenie opinii występuje rada banku.

Art. 76. Bilans roczny oraz sprawozdanie roczne z działalności banku w formie spółki akcyjnej zarząd banku — po akceptacji przez radę banku — przedstawia walnemu zgromadzeniu akcjonariuszy.

Art. 77. Bank w formie spółki akcyjnej może być utworzony również przez osoby zagraniczne albo z udziałem kapitału zagranicznego.

Art. 78. W razie stwierdzenia, że działalność banku w formie spółki akcyjnej narusza prawo lub statut, Prezes Narodowego Banku Polskiego może zawiesić w czynnościach władze banku, przy równoczesnym zwołaniu z urzędu walnego zgromadzenia akcjonariuszy, oraz ustanowić zarząd tymczasowy na czas do przeprowadzenia nowych wyborów władz przez walne zgromadzenie.

Art. 79. Statut banku w formie spółki akcyjnej ustalają założyciele banku.

E. Postępowanie przy tworzeniu banków

Art. 80. Utworzenie banku może nastąpić, jeżeli zostało zapewnione:

1) wyposażenie banku w kapitał własny, którego wielkość będzie proporcjonalna do rozmiarów zamierzo-

nej działalności, i w inne środki niezbędne do prowadzenia tej działalności oraz w pomieszczenia przystosowane do należytego zabezpieczenia wartości gromadzonych w banku,

2) powierzenie stanowisk kierowniczych osobom o odpowiednim wykształceniu i doświadczeniu zawodowym.

Art. 81. 1. Założyciele banku spółdzielczego oraz banku w formie spółki akcyjnej, występując do Prezesa Narodowego Banku Polskiego o wyrażenie zgody na utworzenie banku, przedstawiają wniosek, który zawiera w szczególności:

- 1) nazwę, siedzibę, przedmiot i zakres działania banku,
- 2) nazwy (nazwiska) i adresy założycieli banku,
- 3) dane o przygotowaniu kapitału, w który zostanie wyposażony bank, oraz o osobach przewidzianych do objęcia w banku stanowisk kierowniczych.

2. Do wniosku załącza się projekt statutu banku.

Art. 82. Prezes Narodowego Banku Polskiego wzywa założycieli do uzupełnienia wniosku, gdy nie odpowiada on wymaganiom określonym w artykule poprzedzającym, a jeżeli wymagania te są spełnione, rozpatruje wniosek i w terminie nie przekraczającym jednego miesiąca od daty jego otrzymania lub uzupełnienia wydaje odpowiednią decyzję.

Art. 83. Decyzja o wyrażeniu przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego zgody na utworzenie banku, o którym mowa w art. 81, obejmuje jego nazwę, siedzibę, przedmiot oraz zakres działalności i jest wiążąca dla banku oraz jego założycieli. Zmiana statutu banku w tym zakresie wymaga zgody Prezesa Narodowego Banku Polskiego.

Art. 84. 1. Decyzja odmawiająca wyrażenia zgody na utworzenie banku oraz na zmianę jego statutu może być wydana, jeżeli nie zostały spełnione wymagania obowiązujące przy tworzeniu banków lub zamierzona działalność banku naruszałaby przepisy prawa albo nie gwarantowała bezpieczeństwa dla gromadzonych w banku środków.

2. Decyzja wymieniona w ust. 1 może być zaskarżona do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Art. 85. Tworzenie za granicą banków o kapitale polskim lub z udziałem kapitału polskiego wymaga opinii Prezesa Narodowego Banku Polskiego i zgody Ministra Finansów.

Art. 86. Otwarcie na obszarze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oddziału lub przedstawicielstwa zagranicznego banku może nastąpić tylko na podstawie zezwolenia wydanego przez Ministra Finansów, w porozumieniu z Prezesem Narodowego Banku Polskiego.

Rozdział 6

Rada Banków

Art. 87. Rada Banków jest organem koordynacyjnym, konsultacyjnym i opiniodawczym banków.

Art. 88. W skład Rady Banków wchodzi:

- 1) Prezes Narodowego Banku Polskiego i jego pierwszy zastępca,
- 2) prezesi 10 banków (zarządów banków) o największej sumie bilansowej w roku poprzednim,

3) przedstawiciel banków spółdzielczych zrzeszonych w banku państwowo-spółdzielczym, wybrany przez radę tego banku,

4) trzech przedstawicieli nie wymienionych w pkt 2 i 3 banków państwowych, spółdzielczych, państwowo-spółdzielczych i działających w formie spółki akcyjnej, wybrani przez prezesów (prezesów zarządów) tych banków,

5) przedstawiciel Ministra Finansów,

6) przedstawiciel Centralnego Urzędu Planowania.

Art. 89. Do udziału w rozpatrywaniu przez Radę Banków spraw:

- 1) z zakresu polityki pieniężno-kredytowej są zapraszani przedstawiciele praktyki gospodarczej,
- 2) należących do zakresu działania rad pracowniczych i związków zawodowych są zapraszani przedstawiciele rad pracowniczych i związków zawodowych działających w jednostkach organizacyjnych banków.

Art. 90. Radzie Banków przewodniczy i reprezentuje ją na zewnątrz Prezes Narodowego Banku Polskiego, a w czasie jego nieobecności — pierwszy zastępca Prezesa Narodowego Banku Polskiego.

Art. 91. 1. Rada Banków rozpatruje:

- 1) projekty planu kredytowego i założeń polityki pieniężno-kredytowej państwa, projekt planu bilansu płatniczego oraz projekt zbiorczego planu finansowego banków,
- 2) projekty sprawozdań Narodowego Banku Polskiego z realizacji planów i założeń, o których mowa w pkt 1,
- 3) projekty ocen Narodowego Banku Polskiego sytuacji pieniężnej państwa,
- 4) ogólne zasady dotyczące form wkładów oszczędnościowych i wydawanych na nie dowodów,
- 5) projekty aktów normatywnych dotyczących rozliczeń pieniężnych,
- 6) założenia polityki stopy procentowej,
- 7) wnioski o wydanie opinii w sprawie utworzenia bądź likwidacji banku, zagranicznego oddziału lub filii banku,
- 8) wymagające uzgodnienia zamierzenia dotyczące wspólnych przedsięwzięć banków,
- 9) sprawy zakresu i maksymalnej wielkości prowizji i opłat pobieranych przez banki za czynności bankowe,
- 10) zasady zabezpieczeń bankowych i rozwoju infrastruktury technicznej oraz zasady wzajemnego przekazywania przez banki informacji o obrotach i stanach rachunków bankowych,
- 11) potrzeby w zakresie rozwoju infrastruktury socjalnej oraz inne sprawy skierowane do Rady Banków w celu ich zaopiniowania lub podjęcia określonych działań.

2. W zależności od charakteru rozpatrywanych spraw Rada Banków:

- 1) wydaje opinie, które przewodniczący Rady Banków przekazuje właściwym organom władzy i administracji państwowej,
- 2) uchwała zalecenia dla banków, związane z koordynacyjną funkcją Rady Banków.

Art. 92. O rozpatrzenie przez Radę Banków spraw należących do zakresu jej działania mogą zwracać się:

- 1) banki,
- 2) naczelne i centralne organy administracji państwowej.

Art. 93. 1. Przedstawiciel Ministra Finansów oraz przedstawiciel Centralnego Urzędu Planowania mogą zgłaszać zdanie odrębne w sprawie będącej przedmiotem opinii lub zaleceń Rady Banków.

2. Prezes Narodowego Banku Polskiego przedstawiając Sejmowi opinie Rady Banków informuje o zdaniu odrębnym, o którym mowa w ust. 1.

3. Na wniosek przedstawiciela Ministra Finansów lub przedstawiciela Centralnego Urzędu Planowania przewodniczący Rady Banków wstrzymuje na okres do dwóch tygodni uchwalenie przez Radę Banków zaleceń dotyczących sprawy z zakresu realizacji polityki pieniężno-kredytowej, w której zostało zgłoszone zdanie odrębne. Przedstawiciel Ministra Finansów oraz przedstawiciel Centralnego Urzędu Planowania mogą również wystąpić o wstrzymanie na okres do dwóch tygodni wydania aktu Prezesa Narodowego Banku Polskiego będącego przedmiotem opinii Rady Banków i dotyczącego realizacji polityki pieniężno-kredytowej.

Art. 94. Tryb działania Rady Banków określa regulamin uchwalony przez Radę Banków.

Rozdział 7

Zasady gospodarki finansowej

Art. 95. 1. Banki prowadzą samodzielnie gospodarkę finansową i zgodnie z zasadami samofinansowania pokrywają z uzyskanych przychodów koszty działalności oraz zobowiązania wobec budżetu państwa i zobowiązania z tytułu zawartych umów, a także wydatki na rozwój i inne potrzeby.

2. Statut banku określa:

- 1) tworzone z odpisów z zysku (z części nadwyżki bilansowej) fundusze, które nie podlegają podziałowi,
- 2) zasady pokrywania strat.

Art. 96. Banki prowadzą własną gospodarkę finansową na podstawie planu finansowego.

Art. 97. Banki podlegają opodatkowaniu według jednolitych stawek i zasad określonych w odrębnych przepisach. Wpłaty z zysku dokonywane przez bank do budżetu centralnego lub terenowego podlegają zaliczeniu na poczet podatku dochodowego.

Art. 98. 1. Zysk bilansowy banku, pomniejszony o świadczenia wynikające z zobowiązań podatkowych obciążających ten zysk, stanowi zysk do podziału (nadwyżkę bilansową).

2. Zasady podziału zysku (nadwyżki bilansowej), tworzenia funduszy własnych i ich przeznaczenie określają statuty banków.

3. Zasady wynagradzania oraz kształtowania środków na wynagrodzenia w bankach określają odrębne przepisy.

Rozdział 8

Rady pracownicze

Art. 99. 1. W centralach banków i ich oddziałach działają rady pracownicze, które mają następujące uprawnienia:

- 1) opiniowanie kandydatów na stanowiska kierownicze, których obsadę zastrzegł do swojej decyzji prezes

(prezes zarządu) banku lub dyrektor jednostki organizacyjnej banku,

- 2) współdziałanie w ustalaniu zasad polityki kadrowej i płacowej,
- 3) opiniowanie zasad oraz wniosków w sprawie przeseregowań, premii i awansów pracowniczych,
- 4) opiniowanie regulaminu pracy oraz zasad organizacji pracy w jednostkach organizacyjnych banku,
- 5) występowanie z inicjatywami i wnioskami w sprawach socjalno-bytowych pracowników,
- 6) opiniowanie wniosków w sprawie nadania orderów i odznaczeń państwowych.

2. Rady pracownicze współdziałają ze związkami zawodowymi central banków i ich oddziałów w sprawach pracowniczych oraz w zakresie organizacji i warunków pracy.

3. Tryb wyboru oraz zasady działania rad pracowniczych określa w drodze rozporządzenia Rada Ministrów.

Rozdział 9

Nadzór nad działalnością banków

Art. 100. 1. Działalność banków, oddziałów i przedstawicielstw zagranicznych banków podlega nadzorowi Narodowego Banku Polskiego w zakresie i na zasadach określonych w niniejszej ustawie i w ustawie o Narodowym Banku Polskim.

2. Minister Finansów może wystąpić do Prezesa Narodowego Banku Polskiego o podjęcie czynności lub środków w ramach nadzoru, o którym mowa w ust. 1.

3. Celem nadzoru jest zapewnienie:

- 1) bezpieczeństwa wkładów oszczędnościowych i lokat gromadzonych w bankach,
- 2) zgodności działalności banków z przepisami ustawy — Prawo bankowe, w szczególności w zakresie stosunków z osobami prawnymi i fizycznymi.

4. Czynności podejmowane w ramach nadzoru nad działalnością banków polegają w szczególności na:

- 1) dokonywaniu analizy bilansu banku,
- 2) badaniu realizacji obowiązku utrzymywania płynności płatniczej przez bank,
- 3) badaniu zgodności udzielanych kredytów i pożyczek z przepisami art. 35 ust. 1 i 2,
- 4) badaniu zabezpieczenia i terminowości spłaty kredytów i pożyczek,
- 5) badaniu stosowanego oprocentowania kredytów i pożyczek oraz wkładów oszczędnościowych i lokat,
- 6) badaniu sytuacji finansowej banku.

Art. 101. 1. Prezes Narodowego Banku Polskiego może w ramach nadzoru:

- 1) zobowiązać bank do:
 - a) podjęcia środków koniecznych do przywrócenia płynności płatniczej,
 - b) zwiększenia funduszu rezerwowego,
 - c) zwiększenia wysokości udziałów,
 - d) dokonania określonej zmiany struktury aktywów i urealnienia należności,
 - e) zaniechania określonych form reklamy;
- 2) wystąpić o odwołanie oraz zawiesić w czynnościach, do czasu rozpatrzenia wniosku, prezesa, wiceprezesa

lub innego członka zarządu banku, którego działalność rażąco narusza prawo lub statut banku albo grozi wyrażeniem znacznej straty, i powołać tymczasowego kierownika banku lub tymczasowego członka jego zarządu.

2. Środki podejmowane w ramach nadzoru nie mogą naruszać umów zawartych przez bank.

Art. 102. Banki oraz oddziały i przedstawicielstwa zagranicznych banków obowiązane są:

- 1) zawiadamiać Narodowy Bank Polski o podjęciu i zaprzestaniu działalności oraz o zmianie jej zakresu,
- 2) umożliwić upoważnionym pracownikom Narodowego Banku Polskiego wykonywanie czynności określonych w art. 100 ust. 4, a w szczególności udostępniać do wglądu księgi, bilanse, rejestry, plany, sprawozdania i inne dokumenty oraz udzielać wyjaśnień żądanych przez tych pracowników,
- 3) niezwłocznie zawiadamiać Narodowy Bank Polski o środkach, jakie zostaną podjęte w celu usunięcia nieprawidłowości stwierdzonych w ramach nadzoru, jak również stosować się do zaleceń Narodowego Banku Polskiego wydanych w wyniku oceny prowadzonej działalności.

Art. 103. Organizację nadzoru i tryb jego wykonywania reguluje ustawa o Narodowym Banku Polskim.

Rozdział 10

Postępowanie uzdrawiające, likwidacja i upadłość banku

Art. 104. 1. W razie powstania straty bądź groźby jej nastąpienia albo powstania niebezpieczeństwa niewypłacalności, zarząd banku niezwłocznie zawiadamia o tym Prezesa Narodowego Banku Polskiego oraz wszczyna postępowanie uzdrawiające.

2. Zarząd banku jest obowiązany w ciągu jednego miesiąca od daty powstania podstawy wszczęcia postępowania uzdrawiającego przedstawić Prezesowi Narodowego Banku Polskiego program tego postępowania.

3. Prezes Narodowego Banku Polskiego może zobowiązać zarząd banku do wszczęcia postępowania uzdrawiającego, jeżeli wymaga tego wzgląd na bezpieczeństwo lokat i wkładów lub gdy zarząd banku nie podejmie działań określonych w ust. 1.

Art. 105. 1. Jeżeli zarząd banku nie przedstawi programu w terminie, o którym mowa w art. 104 ust. 2, albo gdy przedstawiony program lub jego realizacja nie rokuje poprawy sytuacji ekonomiczno-finansowej banku, Prezes Narodowego Banku Polskiego może ustanowić zarząd komisaryczny na oznaczony czas, nie dłuższy jednak niż jeden rok.

2. Na zarząd komisaryczny przechodzi prawo podejmowania decyzji we wszystkich sprawach zastrzeżonych w ustawie i statucie organom banku. Z dniem ustanowienia zarządu komisarycznego zarząd banku ulega rozwiązaniu, a prezes i wiceprezesi zarządu zostają odwołani. Na czas trwania zarządu komisarycznego kompetencje stanowiące innych organów banku są zawieszane.

3. Zarząd komisaryczny:

- 1) opracowuje i uzgadnia z Prezesem Narodowego Banku Polskiego program uzdrowienia gospodarki banku, zapewnia należyte jego wykonanie oraz nie rzadziej niż co trzy miesiące informuje Prezesa Narodowego Ban-

ku Polskiego i działające organy banku o wynikach realizacji programu;

- 2) może zaciągnąć w Narodowym Banku Polskim kredyt refinansowy.

4. W zarządzeniu w sprawie ustanowienia zarządu komisarycznego Prezes Narodowego Banku Polskiego szczegółowo określa jego zadania oraz terminy wykonania tych zadań.

Art. 106. Banki zrzeszone w banku, który korzysta z uprawnień i wykonuje obowiązki centralnego związku spółdzielczego w rozumieniu ustawy — Prawo spółdzielcze, zawiadamiają o stracie oraz przedstawiają programy postępowania uzdrawiającego prezesowi zarządu tego banku, któremu w takich przypadkach przysługują uprawnienia określone w art. 104 ust. 3 oraz w art. 105 ust. 1 i 4.

Art. 107. 1. Jeżeli suma niepodzielnych funduszy własnych banku wskutek strat zmniejszy się o połowę, a zarząd banku (zarząd komisaryczny) nie podejmie w określonym terminie skutecznych środków zapewniających uzupełnienie tych funduszy, Prezes Narodowego Banku Polskiego może:

- 1) zezwolić na przejęcie banku przez inne banki lub bank albo ustalić czasowe przejęcie banku przez Narodowy Bank Polski,
- 2) zarządzić likwidację banku.

2. Szczegółowe warunki i tryb przejęcia banku lub jego likwidacji określa każdorazowo zarządzenie Prezesa Narodowego Banku Polskiego.

3. Na bank przejmujący przechodzą zobowiązania i wierzytelności banku przejętego oraz inne jego aktywa i pasywa. Z dniem przejęcia prezes i wiceprezesi przejętego banku zostają odwołani, a organy kolegialne banku ulegają rozwiązaniu. Bank przejmujący może zmienić warunki pracy i płacy pracowników banku przejętego, jak również wypowiedzieć im stosunek pracy z zachowaniem obowiązujących terminów wypowiedzenia.

4. Zarządzenie w sprawie likwidacji banku państwowego podlega ogłoszeniu w Monitorze Polskim.

Art. 108. 1. Jeżeli według bilansu aktywa banku nie wystarczają na zaspokojenie jego zobowiązań, zarząd banku lub zarząd komisaryczny zawiadamia o tym Prezesa Narodowego Banku Polskiego, który wówczas zawiesza działalność banku oraz występuje do sądu wojewódzkiego właściwego dla siedziby banku z wnioskiem o ogłoszenie jego upadłości.

2. Czynności, o których mowa w ust. 1, Prezes Narodowego Banku Polskiego może podjąć również z własnej inicjatywy.

3. Zarządzenie w sprawie zawieszenia działalności banku jest podawane do publicznej wiadomości w sposób przyjęty w danym banku.

Art. 109. W okresie zawieszenia działalności bank:

- 1) reguluje zobowiązania z tytułu wkładów oszczędnościowych, lokat, rachunków bieżących i kredytu refinansowego, przy czym z pierwszeństwa korzystają zobowiązania wobec osób prawnych i fizycznych nie będących członkami (akcjonariuszami) banku; regulowanie innych zobowiązań ulega wstrzymaniu,
- 2) bez zezwolenia Prezesa Narodowego Banku Polskiego nie udziela nowych kredytów ani pożyczek,
- 3) nie wypłaca dywidendy ani procentowania udziałów.

Art. 110. 1. Rozpatrując wniosek o ogłoszenie upadłości sąd wysłuchuje przedstawiciela Prezesa Narodowego Banku Polskiego oraz osobę kierującą bankiem, którego dotyczy wniosek.

2. Sąd wyznacza syndyka upadłości spośród osób posiadających znajomość organizacji i zasad działalności banków. Syndykiem może być również inny bank.

Art. 111. 1. Z chwilą ogłoszenia upadłości:

- 1) zarząd upadłym bankiem przejmuje syndyk,
- 2) ulegają zawieszeniu prawa i obowiązki prezesa i wiceprezesów banku, likwidatora i zarządu komisarycznego, a organy kolegialne banku zostają rozwiązane,
- 3) syndyk jest obowiązany rozwiązać stosunek pracy z pracownikami banku, z zachowaniem obowiązujących terminów wypowiedzenia, przy czym nie stosuje się przepisów zakazujących lub ograniczających dopuszczalność wypowiedzania lub rozwiązywania takich umów; należności pracowników podlegają zaspokojeniu w trybie określonym w art. 1025 Kodeksu postępowania cywilnego,
- 4) ulega zawieszeniu, do dnia uprawomocnienia się postanowienia sędziego-komisarza co do odmowy uznania zgłoszonej wierzytelności, bieg terminów ograniczających dochodzenie roszczeń przeciwko bankowi, którego upadłość została ogłoszona.

2. Obwieszczenie w sprawie upadłości banku państwowego Prezes Narodowego Banku Polskiego ogłasza w Monitorze Polskim.

Art. 112. Niezwłocznie po powołaniu syndyka zgłasza w rejestrze, do którego bank jest wpisany, upadłość banku oraz ogłasza w centralnym dzienniku wezwanie do wierzycieli o zgłaszanie wierzytelności w ciągu trzech miesięcy od dnia ogłoszenia. Po upływie tego terminu sędzia-komisarz wyznacza z urzędu rozprawę w celu zawarcia układu z wierzycielami co do sposobu i zakresu ich spłaty, przy czym do udziału w rozprawie wzywa Narodowy Bank Polski.

Art. 113. 1. Jeżeli nie dojdzie do układu z wierzycielami, sędzia-komisarz wyznaczy termin, w ciągu którego mogą być zgłaszane oferty nabycia banku przez banki, oraz podaje do ich wiadomości warunki nabycia i termin składania ofert.

2. W razie zgłoszenia kilku lub więcej ofert, syndyk wyznacza rozprawę w celu przeprowadzenia ustnego przetargu. Pierwszeństwo nabycia przysługuje bankowi, który zgłosił najwyższą cenę nabycia.

3. Prawo nabycia przyznaje sędzia-komisarz.

4. Nabycie banku następuje w stanie wolnym od wszelkich obciążeń, z wyjątkiem zobowiązań z tytułu wkładów oszczędnościowych, lokat i rachunków bieżących oraz służebności gruntowych.

5. Po uprawomocnieniu się postanowienia o przyznaniu prawa nabycia banku (ust. 3) sędzia-komisarz zgłasza nabycie banku do rejestru, do którego bank jest wpisany.

Art. 114. 1. Jeżeli nie nastąpi nabycie banku w trybie określonym w artykule poprzedzającym, sędzia-komisarz wyznaczy termin, w ciągu którego mogą być zgłaszane oferty nabycia składników majątku banku, oraz podaje do powszechnej wiadomości warunki nabycia i termin składania ofert.

2. Do postępowania w sprawie nabycia składników majątku banku stosuje się odpowiednio przepisy art. 113 ust. 2 i 3.

3. Nabycie składników majątku banku następuje w stanie wolnym od wszelkich obciążeń, z wyjątkiem służebności gruntowych.

Art. 115. Przy zaspokajaniu należności przypadających od upadłego banku i nie objętych przepisem art. 113 ust. 4 stosuje się odpowiednio art. 1025 Kodeksu postępowania cywilnego, z tym że należności przypadające z tytułu wkładów oszczędnościowych, lokat i rachunków bieżących ulegają zaspokojeniu w pierwszej kolejności.

Rozdział 11

Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe

Art. 116. 1. W Kodeksie postępowania cywilnego wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 1075 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli egzekucja z rachunku bankowego, stanowiącego wkład oszczędnościowy, na który wystawiono książeczkę oszczędnościową, nie może być przeprowadzana w trybie art. 901 z powodu niemożliwości odebrania książeczki oszczędnościowej, komornik sporządza o tym protokół i dokonuje zajęcia wkładu oszczędnościowego przez skierowanie do właściwego oddziału banku zawiadomienia o zajęciu. Zajęcie jest dokonane z chwilą doręczenia tego zawiadomienia. Na skutek zajęcia dokonanego w powyższym trybie bank wstrzymuje wszelkie wypłaty z zajętego wkładu i ponosi względem wierzyciela odpowiedzialność za wypłaty dokonane przez placówki banku, urzędy pocztowo-telekomunikacyjne i inne placówki wykonujące czynności w powyższym zakresie po zawiadomieniu ich o zajęciu. Tryb zawiadamiania placówek banków, urzędów pocztowo-telekomunikacyjnych i innych placówek określa Prezes Narodowego Banku Polskiego w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.”

2) użyte w art. 1075 § 4 i w art. 1076, w różnych przypadkach, wyrazy „oddział Powszechnej Kasy Oszczędności” zastępuje się w tych samych przypadkach wyrazami „oddział banku”.

2. W ustawie z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 1983 r. Nr 30, poz. 143, z 1985 r. Nr 4, poz. 15 i z 1986 r. Nr 42, poz. 202) w art. 33 w ust. 3 po wyrazach „z powodu likwidacji” dodaje się wyrazy „lub w razie ogłoszenia upadłości”.

Art. 117. Banki działające w dniu wejścia w życie ustawy są bankami w rozumieniu tej ustawy oraz zachowują uprawnienia i obowiązki w zakresie, w jakim nie są one sprzeczne z niniejszą ustawą.

Art. 118. Do umów zawartych przez banki oraz do gwarancji i poręczeń udzielonych przed wejściem w życie ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe.

Art. 119. 1. W okresie przejściowym, nie dłużej jednak niż do końca 1990 r.:

1) jednostki i organizacje wymienione w art. 15 mogą tylko w jednym banku posiadać rachunek podstawowy

wy, a rachunek pomocniczy w innym banku, przy czym o otwarciu takiego rachunku zawiadamiają bank, w którym posiadają rachunek podstawowy,

- 2) Prezes Narodowego Banku Polskiego, jeżeli będzie tego wymagał wzgląd na zapewnienie jednolitości polityki pieniężno-kredytowej banków, może ustalać rodzaje rachunków bankowych, na których wkłady podlegają oprocentowaniu, oraz dolną granicę tego oprocentowania, zgodnie z założeniami polityki pieniężno-kredytowej państwa.

2. Prezes Narodowego Banku Polskiego może przed końcem 1990 r. uchylić określone w ust. 1 pkt 1 obowiązki dotyczące prowadzenia rachunków podstawowego i pomocniczego.

Art. 120. Traci moc ustawa z dnia 26 lutego 1982 r. — Prawo bankowe (Dz. U. Nr 7, poz. 56, z 1983 r. Nr 71, poz. 318 i z 1987 r. Nr 33, poz. 181), z wyjątkiem art. 96 ust. 1 pkt 1, dotyczącego Banku Gospodarstwa Krajowego.

Art. 121. 1. Z zastrzeżeniem ust. 2, do czasu wydania aktów wykonawczych przewidzianych w niniejszej ustawie, nie dłużej jednak niż przez okres sześciu miesięcy, obowiązują dotychczasowe akty wykonawcze.

2. Pozostają w mocy dotychczasowe przepisy wykonawcze dotyczące kredytów i oprocentowania kredytów udzielanych:

- 1) na cele budownictwa mieszkaniowego,
- 2) osobom prawnym i fizycznym na działalność w zakresie produkcji rolnej,
- 3) osobom fizycznym:
 - a) na zagospodarowanie,
 - b) dla młodych małżeństw i osób samotnie wychowujących dzieci,
 - c) dla inwalidów na zakup wózków i samochodów inwalidzkich.

3. Rada Ministrów:

- 1) może w drodze rozporządzenia uchylić lub zmienić przepisy wykonawcze określone w ust. 2,
- 2) zapewni, zgodnie z przepisami ustawy o Narodowym Banku Polskim, pokrycie różnic wynikających z ulgowego oprocentowania i umorzenia kredytów określonych w ust. 2.

4. Prezes Narodowego Banku Polskiego określi wysokość prowizji należnej bankom z tytułu przyznania kredytów na podstawie przepisów wykonawczych wymienionych w ust. 2. Przypadające stąd kwoty podlegają rozliczeniu na poczet podatku dochodowego banków.

Art. 122. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przewodniczący Rady Państwa: w z. K. *Barcikowski*
Sekretarz Rady Państwa: Z. *Surowiec*

22

USTAWA

z dnia 31 stycznia 1989 r.

o Narodowym Banku Polskim.

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Narodowy Bank Polski, zwany dalej „NBP”, jest centralnym bankiem państwa.

Art. 2. NBP jest bankiem emisyjnym państwa oraz centralną instytucją kredytową, rozliczeniową i centralną bankową instytucją dewizową.

Art. 3. NBP działa na podstawie niniejszej ustawy, a w sprawach, które nie zostały w niej uregulowane, na podstawie ustawy — Prawo bankowe i innych ustaw.

Art. 4. 1. NBP działa na obszarze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Siedzibą NBP jest m. st. Warszawa.

2. NBP ma osobowość prawną i ma prawo używania pieczęci z wizerunkiem orła, ustalonym dla godła Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

3. NBP nie podlega wpisowi do rejestru przedsiębiorstw państwowych.

Art. 5. 1. Działalność NBP ma na celu w szczególności umacnianie pieniądza polskiego.

2. NBP współdziała w realizacji polityki gospodarczej państwa.

Art. 6. 1. Działalność NBP obejmuje emitowanie znaków pieniężnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, udzielanie kredytu refinansowego innym bankom, przyjmowanie lokat, przeprowadzanie rozliczeń pieniężnych, organi-

zowanie obrotu walutami obcymi zgodnie z przepisami ustawy — Prawo dewizowe, wykonywanie obsługi kasowej budżetu państwa oraz innych czynności przewidzianych w ustawie.

2. W zakresie swojej działalności NBP:

- 1) współdziała w kształtowaniu polityki gospodarczej państwa oraz w jej realizacji, kierując się ustawami i uchwałami Sejmu,
- 2) inicjuje kierunki polityki pieniężno-kredytowej,
- 3) czuwa nad prawidłowym funkcjonowaniem i rozwojem systemu bankowego,
- 4) realizuje interesy państwa w zakresie współpracy z międzynarodowymi instytucjami bankowymi i bankami zagranicznymi.

Rozdział 2

Emisja znaków pieniężnych

Art. 7. 1. Prawo emitowania znaków pieniężnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej przysługuje wyłącznie NBP.

2. Znakami pieniężnymi są banknoty (bilety NBP) i monety opiewające na złote i grosze.

Art. 8. Znaki pieniężne emitowane przez NBP są prawnym środkiem płatniczym na obszarze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Art. 9. 1. Wzory i wartość nominalną banknotów (biuletów NBP) oraz wzory, wartość nominalną, stop, próbę i wagę monet, jak również terminy wprowadzania ich do obiegu, ustala Prezes NBP, w porozumieniu z Ministrem Finansów.

2. Prezes NBP może wycofać z obiegu poszczególne rodzaje znaków pieniężnych. Po upływie terminu określonego przez Prezesa NBP znaki te przestają być prawnym środkiem płatniczym na obszarze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i podlegają wymianie w wyznaczonych przez Prezesa NBP bankach.

Art. 10. 1. Znaki pieniężne, nie odpowiadające wskutek zużycia lub uszkodzenia warunkom ustalonym przez Prezesa NBP, tracą moc prawnego środka płatniczego na obszarze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i podlegają wymianie.

2. Zasady i tryb wymiany znaków pieniężnych, o których mowa w ust. 1, określa Prezes NBP.

Art. 11. 1. Falszywe znaki pieniężne podlegają zatrzymaniu bez prawa zwrotu ich równowartości.

2. Prezes NBP określa zasady i tryb postępowania przy zatrzymaniu fałszywych znaków pieniężnych.

Art. 12. 1. Prawo emitowania monet numizmatycznych przysługuje wyłącznie NBP.

2. NBP może prowadzić w kraju i za granicą sprzedaż monet, banknotów i numizmatów przeznaczonych na cele kolekcjonerskie oraz na inne cele, na warunkach i według zasad ustalonych przez Prezesa NBP, w porozumieniu z Ministrem Finansów.

Art. 13. NBP organizuje obieg gotówkowy oraz podejmuje odpowiednie środki w celu regulowania ilości pieniądza w obiegu.

Art. 14. Prezes NBP w porozumieniu z Ministrem Finansów ustala zasady:

- 1) obsługi kasowej budżetu państwa oraz współdziała w kontroli jej wykonania,
- 2) gospodarki kasowej i organizuje nadzór nad funkcjonowaniem obsługi kasowej jednostek gospodarki społecznej.

Art. 15. Prezes NBP ustala zasady:

- 1) klasyfikacji obrotów pieniężnych na rachunkach bankowych,
- 2) sprawozdawczości z obrotów gotówkowych, dokonywanych z pominięciem rachunków osób prawnych zobowiązanych do przeprowadzania rozliczeń pieniężnych za pośrednictwem rachunków bankowych.

Rozdział 3

Współdziała w kształtowaniu polityki gospodarczej i polityki pieniężno-kredytowej państwa

Art. 16. 1. NBP współdziała z właściwymi organami władzy i administracji państwowej w ustalaniu i realizowaniu polityki gospodarczej państwa, mając na względzie w szczególności umacnianie pieniądza polskiego.

2. NBP opiniuje projekty planów społeczno-gospodarczych i budżetu państwa.

3. NBP opracowuje okresowe oceny sytuacji pieniężnej państwa i wraz z wnioskami przekazuje je naczelnym organom władzy i administracji państwowej.

Art. 17. NBP sporządza projekty planu kredytowego oraz założeń polityki pieniężno-kredytowej państwa, okre-

ślające w szczególności rozmiary działalności kredytowej, jej kierunki i podstawowe proporcje, politykę oprocentowania kredytów, metody kształtowania działalności kredytowej oraz wytyczne dotyczące ustalania kursów walutowych.

Art. 18. Prezes NBP:

- 1) współdziała z Ministrem Finansów w opracowaniu:
 - a) bilansu pieniężnych przychodów i wydatków ludności,
 - b) planu bilansu płatniczego,
- 2) opracowuje sprawozdawczy bilans płatniczy oraz bilanse należności i zobowiązań zagranicznych państwa.

Art. 19. 1. Projekt planu kredytowego wraz z założeniami polityki pieniężno-kredytowej Prezes NBP przedstawia:

- 1) Radzie Ministrów, która zgłasza do niego swoje stanowisko,
- 2) Sejmowi wraz ze stanowiskiem Rady Ministrów.

2. Prezes NBP w imieniu Rady Banków przedstawia Radzie Ministrów i Sejmowi opinie do planu bilansu płatniczego.

Art. 20. 1. Prezes NBP:

- 1) czuwa nad realizacją uchwalonych przez Sejm założeń polityki pieniężno-kredytowej państwa i w związku z tym ustala stopę rezerw obowiązkowych banków oraz wielkość kredytu refinansowego i jego oprocentowanie, a w razie konieczności również rozmiary działalności kredytowej banków oraz górne granice oprocentowania kredytów, pożyczek oraz wysokości prowizji,
- 2) przedstawia Sejmowi i Radzie Ministrów roczne sprawozdania z realizacji:
 - a) założeń polityki pieniężno-kredytowej państwa,
 - b) bilansu płatniczego,
- 3) w porozumieniu z Ministrem Finansów przedstawia Radzie Ministrów kwartalne lub miesięczne informacje z zakresu bilansu pieniężnych przychodów i wydatków ludności,
- 4) przedstawia Radzie Ministrów kwartalne informacje o wykonaniu bilansu płatniczego.

2. Informacje wymienione w ust. 1 pkt 3 Prezes NBP przedstawia również właściwej komisji sejmowej.

Art. 21. NBP ma prawo żądać od banków oraz od osób prawnych i fizycznych prowadzących działalność w zakresie handlu zagranicznego, a ponadto od osób prawnych dokonujących obrotów niehandlowych w stosunkach z zagranicą, danych niezbędnych przy sporządzaniu projektu założeń polityki pieniężno-kredytowej państwa oraz przy opracowywaniu sprawozdań i informacji o wykonaniu tych założeń i bilansu płatniczego, jak również bilansów należności i zobowiązań zagranicznych państwa.

Rozdział 4

Działalność kredytowa

Art. 22. 1. NBP może udzielać innym bankom kredytu refinansowego w celu uzupełnienia ich zasobów pieniężnych.

2. NBP może udzielać kredytu w walutach obcych.

3. Na zasadach określonych w ustawach NBP udziela innych kredytów niż przewidziane w ust. 1 i 2,

Art. 23. 1. Przy udzielaniu kredytu refinansowego NBP kieruje się założeniami polityki pieniężno-kredytowej państwa oraz zdolnością banku do spłaty kredytu refinansowego wraz z odsetkami w umownych terminach spłaty.

2. Udzielenie kredytu refinansowego następuje na podstawie umowy określającej wysokość kredytu, termin jego spłaty, oprocentowanie i inne warunki oraz zakres uprawnień NBP związanych z wykorzystaniem tego kredytu i zabezpieczeniem jego spłaty.

3. Banki mogą zaciągać kredyt refinansowy za pośrednictwem banku, w którym są zrzeszone.

Art. 24. Kredyt refinansowy może być udzielony:

- 1) do określonej wysokości w rachunku kredytu,
- 2) pod zastaw papierów wartościowych, do wysokości równej określonej części nominalnej wartości tych papierów,
- 3) w innej formie, określonej przez Prezesa NBP.

Art. 25. NBP może przyjmować do redyskonta weksle od innych banków. Prezes NBP ustala warunki, którym powinny odpowiadać redyskontowane weksle.

Art. 26. 1. Oprocentowanie kredytu refinansowego może być różnicowane, przy uwzględnieniu zdolności banku do spłaty kredytu wraz z odsetkami w umownych terminach spłaty.

2. Kredyt refinansowy, udzielany na pokrycie kredytów przeznaczonych na finansowanie celów uznanych w założeniach polityki pieniężno-kredytowej państwa za preferowane, podlega oprocentowaniu według stopy niższej od podstawowej tego kredytu, jeżeli zostało zapewnione pokrycie z budżetu państwa lub z innych źródeł różnicy wynikłej z zastosowania niższej od podstawowej stopy oprocentowania.

3. Prezes NBP może określić jednolitą dla wszystkich banków relację między kredytem refinansowym a sumą niepodzielnych funduszy własnych banku zaciągającego kredyt i zgromadzonych w nim środków pieniężnych. Kredyt refinansowy udzielony bankowi nie może przekraczać kwoty wynikającej z tej relacji.

Art. 27. Jeżeli sytuacja finansowa banku korzystającego z kredytu refinansowego ulega pogorszeniu w stopniu zagrażającym terminowej spłacie kredytu albo bank ten nie przestrzega istotnych postanowień umowy kredytowej, NBP może wypowiedzieć tę umowę i zażądać wcześniejszej spłaty kredytu w całości lub w części.

Art. 28. 1. Pożyczki i kredyty zaciągnięte przez NBP w zagranicznych instytucjach bankowych i finansowych mogą być przeznaczone na udzielanie kredytu w walutach obcych innym bankom.

2. Stosunki pieniężno-kredytowe między NBP a międzynarodowymi instytucjami bankowymi i finansowymi oraz między NBP a kredytobiorcami, o których mowa w ust. 1, regulują zawarte między nimi umowy. Do stosunków tych stosuje się odpowiednio przepisy niniejszego rozdziału, jeżeli umowa nie stanowi inaczej.

Rozdział 5

Prowadzenie rachunków bankowych

Art. 29. 1. NBP prowadzi rachunki:

- 1) innych banków,
- 2) budżetu i jednostek budżetowych,

3) określonych przez Prezesa NBP w porozumieniu z Ministrem Finansów państwowych jednostek organizacyjnych, których środki pieniężne podlegają gromadzeniu w NBP,

4) innych osób prawnych oraz osób fizycznych za zgodą Prezesa NBP,

5) do których mają zastosowanie przepisy ustawy — Prawo dewizowe.

2. Na rachunkach określonych w ust. 1 mogą być gromadzone środki pieniężne płatne na każde żądanie i lokaty terminowe oraz środki w walutach obcych.

Rozdział 6

Gromadzenie rezerw obowiązkowych

Art. 30. 1. W celu kształtowania obiegu pieniężnego i działalności kredytowej banków NBP gromadzi rezerwy obowiązkowe innych banków.

2. Rezerwę obowiązkową stanowi wyrażona w procentach część środków pieniężnych zgromadzonych w złotych w banku na rachunkach:

- 1) wkładów płatnych na każde żądanie,
- 2) wkładów terminowych,
- 3) wkładów oszczędnościowych.

3. Rezerwy obowiązkowe są obliczane w okresach kwartalnych i gromadzone na rachunku rezerw w NBP. Prezes NBP może wyrazić zgodę na przekazywanie rezerw obowiązkowych banków spółdzielczych za pośrednictwem banku państwowo-spółdzielczego, w którym są one zrzeszone.

4. Bankowi nie służy prawo dysponowania środkami pieniężnymi, które odprowadził na rachunek rezerw.

Art. 31. 1. Kwota rezerwy obowiązkowej:

- 1) nie może przekraczać 30% sumy środków pieniężnych określonych w art. 30 ust. 2,
- 2) nie podlega oprocentowaniu.

2. Prezes NBP:

- 1) ustala jednakową dla wszystkich banków wysokość procentową środków pieniężnych podlegających odprowadzeniu na rachunek rezerw, z tym że dla każdego rodzaju wkładów wymienionych w art. 30 ust. 2 rezerwa może być ustalona w innej wysokości,
- 2) ustala zasady i tryb odprowadzania środków pieniężnych na rachunek rezerw.

Art. 32. 1. Utrzymywanie rezerwy obowiązkowej w wysokości nie niższej od określonej zgodnie z art. 31 ust. 2 pkt 1 należy do podstawowych obowiązków banków. W razie naruszenia tego obowiązku bank uiszcza na rzecz NBP odsetki od różnicy między kwotą, która podlegała odprowadzeniu na rachunek rezerw, a kwotą odprowadzoną na ten rachunek.

2. Stawkę odsetek, o których mowa w ust. 1, ustala Prezes NBP w granicach określonych w założeniach polityki pieniężno-kredytowej.

Rozdział 7

Emisja i obrót papierami wartościowymi

Art. 33. NBP ma prawo emitowania bankowych papierów wartościowych.

Art. 34. NBP może kupować i sprzedawać obligacje, weksle, bony skarbowe i inne papiery wartościowe emitowane przez Skarb Państwa albo za które Skarb Państwa przyjął odpowiedzialność z tytułu poręczenia

Art. 35. NBP może być powierzona obsługa pożyczki państwowej, zaciągniętej przez wypuszczenie papierów wartościowych.

Art. 36. Papiery wartościowe mogą być przyjmowane przez NBP do przechowywania i administrowania

Rozdział 8

Działalność w sprawach dewizowych i w zakresie współpracy z zagranicą

Art. 37. Narodowy Bank Polski

- 1) w zakresie określonym w przepisach ustawy — Prawo dewizowe udziela zezwoleń dewizowych oraz wykonuje kontrolę dewizową,
- 2) udziela zezwoleń na prowadzenie punktów obrotu walutami obcymi oraz sprawuje nadzór nad ich działalnością,
- 3) może udzielać i zaciągać kredyty zagraniczne oraz udzielać i przyjmować poręczenia i gwarancje w obrotach z zagranicą,
- 4) może posiadać wartości dewizowe i dokonywać obrotu tymi wartościami na własny rachunek oraz na rachunek innych podmiotów, jak również wykonywać operacje walutowe i dewizowe zgodnie z zasadami określonymi w ustawie — Prawo dewizowe i międzynarodowymi porozumieniami, których uczestnikiem jest Polska Rzeczpospolita Ludowa,
- 5) organizuje współpracę z bankami zagranicznymi,
- 6) w zakresie określonym w ustawie kontroluje czynności dewizowe banków.

Art. 38. Interesy Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w Międzynarodowym Banku Współpracy Gospodarczej, Międzynarodowym Banku Inwestycyjnym, Banku Światowym i innych międzynarodowych instytucjach bankowych reprezentuje Prezes NBP.

Art. 39. 1. Zasady ustalania i stosowania podstawowego kursu złotego w stosunku do walut obcych ustala Rada Ministrów, a podstawowy kurs złotego ustala Prezes NBP, w porozumieniu z Ministrem Finansów i Ministrem Współpracy Gospodarczej z Zagranicą.

2. Bieżące kursy walut obcych w złotych ustala i ogłasza Prezes NBP.

Art. 40. 1. Prezes NBP, po zasięgnięciu opinii Rady Banków, może upoważnić bank do dokonywania czynności polegających na:

- 1) dokonywaniu rozliczeń międzynarodowych i innych czynności związanych z udziałem Polski w międzynarodowych instytucjach bankowych,
- 2) finansowaniu, kredytowaniu i rozliczaniu obrotów towarowych i usługowych z zagranicą,
- 3) udzielaniu i zaciąganiu kredytów zagranicznych oraz udzielaniu i przyjmowaniu poręczeń i gwarancji w obrotach zagranicznych,
- 4) prowadzeniu obsługi dewizowej i walutowej ludności.

2. Czynności banków określone w ust. 1 podlegają kontroli NBP.

3. W razie stwierdzenia, że czynności bankowe, o których mowa w ust. 1, są wykonywane z naruszeniem przepisów prawa, statutu lub udzielonego upoważnienia,

Prezes NBP może zakazać bankowi dokonywania określonych czynności albo cofnąć w całości lub określonej części upoważnienie udzielone na podstawie ust. 1

Art. 41. 1 NBP koordynuje współpracę innych banków z międzynarodowymi instytucjami bankowymi i bankami zagranicznymi.

2. Banki obowiązane są przekazywać NBP informacje dotyczące współpracy z międzynarodowymi instytucjami bankowymi i bankami zagranicznymi

Art. 42. 1 NBP administruje państwową rezerwę dewizową.

2. Uruchamianie środków państwowej rezerwy dewizowej następuje na podstawie decyzji Prezesa Rady Ministrów, podjętej na wniosek Prezesa NBP, w porozumieniu z Ministrem Finansów.

Art. 43. NBP organizuje oraz prowadzi obsługę dewizową i walutową ludności, jak również może upoważnić do wykonywania tej obsługi inne niż banki osoby prawne i podmioty nie będące osobami prawnymi. Przepisy art. 40 ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

Rozdział 9

Wykonywanie nadzoru nad działalnością banków

Art. 44. W zakresie określonym w ustawie — Prawo bankowe NBP sprawuje nadzór nad działalnością innych banków.

Art. 45. W ramach nadzoru NBP dokonuje oceny działalności banku w oparciu o zebrane dane oraz może podejmować czynności określone w ustawie — Prawo bankowe.

Art. 46. Wszelkie uwagi i spostrzeżenia poczynione w ramach nadzoru powinny być przekazywane prezesowi (prezesowi zarządu) banku i omówione z zarządem banku.

Art. 47. 1. Czynności w zakresie nadzoru wykonują upoważnieni pracownicy NBP, którym przysługuje prawo wstępu na teren banku i jego jednostek organizacyjnych w celu wykonywania tych czynności.

2. Nadzór bankowy podlega bezpośrednio Prezesowi NBP.

3. Organizację nadzoru bankowego i tryb jego wykonywania określa Prezes NBP.

Rozdział 10

Organizacja oraz szczególne obowiązki i uprawnienia NBP

Art. 48. Działalnością NBP kieruje Prezes NBP.

Art. 49. 1. Prezesa NBP powołuje i odwołuje Sejm na wniosek Prezesa Rady Ministrów.

2. Wiceprezesów NBP powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek Prezesa NBP, a pozostałych członków Zarządu NBP — Prezes NBP.

Art. 50. Prezes NBP uczestniczy w posiedzeniach Sejmu i Rady Ministrów.

Art. 51. 1. Zarząd NBP składa się z Prezesa NBP, wiceprezesa — pierwszego zastępcy Prezesa NBP, wiceprezesów NBP oraz członków.

2. Zarząd NBP rozpatruje główne zagadnienia z zakresu działalności NBP i podejmuje uchwały niezbędne do wykonywania zadań NBP, dotyczące w szczególności:

- 1) planów kredytowych i bilansu płatniczego,

- 2) funkcjonowania systemu kredytowego i pieniężnego,
- 3) polityki pieniężno-kredytowej państwa,
- 4) obiegu pieniężnego i rozliczeń pieniężnych,
- 5) projektów podstawowych aktów normatywnych i przepisów dotyczących działalności NBP,
- 6) okresowych ocen sytuacji pieniężnej państwa,
- 7) polityki stopy procentowej,
- 8) prowizji i opłat bankowych,
- 9) bilansów oraz planów finansowych i gospodarczych NBP,
- 10) polityki kadrowej i płacowej NBP,
- 11) organizacji i rachunkowości,
- 12) instrumentów oddziaływania NBP na inne banki,
- 13) rocznych sprawozdań z działalności NBP.

3. W razie nieobecności Prezesa NBP jego funkcje pełni wiceprezes — pierwszy zastępca Prezesa NBP.

4. Wiceprezesa NBP nadzorują i kierują wyznaczonymi przez Prezesa NBP odcinkami pracy.

5. Szczegółowy zakres i tryb działania Zarządu NBP oraz tryb podejmowania uchwał określa regulamin wydany przez Prezesa NBP.

Art. 52. Prezes NBP:

- 1) ustala jednolite zasady rachunkowości, typowy plan kont dla banków oraz jednolite zasady rozrachunków międzybankowych i numeracji jednostek organizacyjnych banków, a także zasady, zakres i terminy przekazywania do NBP informacji przez banki,
- 2) realizuje zadania wynikające z przepisów o powszechnym obowiązku obrony PRL oraz nadzoruje i koordynuje działalność innych banków w tym zakresie,
- 3) w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Obrony Narodowej ustala zasady przechowywania wartości pieniężnych w bankach i przedsiębiorstwach produkujących znaki pieniężne oraz transportowania tych wartości przez banki i te przedsiębiorstwa,
- 4) w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych ustala wymagania, jakim powinny odpowiadać stosowane w społecznych jednostkach organizacyjnych środki ochrony wartości pieniężnych.

Art. 53. 1. Prezes NBP na podstawie upoważnień ustawowych wydaje zarządzenia, które są ogłaszane w Monitorze Polskim, z wyjątkiem zarządzeń określonych w ust. 2 oraz w art. 54 ust. 1 pkt 1.

2. Prezes NBP wydaje zarządzenia wewnętrzne, instrukcje służbowe oraz inne przepisy regulujące działalność i organizację NBP.

Art. 54. 1. Prezes NBP wydaje Dziennik Urzędowy Narodowego Banku Polskiego, w którym publikowane są w szczególności:

- 1) zarządzenia Prezesa NBP dotyczące wyłącznie funkcjonowania banków,
- 2) uchwalone przez Radę Banków zalecenia dotyczące działalności banków,
- 3) bilanse NBP i innych banków państwowych,
- 4) obwieszczenia w sprawie utworzenia, likwidacji i upadłości banku.

2. Za zgodą Prezesa NBP w Dzienniku Urzędowym Narodowego Banku Polskiego mogą być publikowane także regulaminy banków.

Art. 55. Na zabezpieczenie zaciągniętych kredytów bądź udzielonego poręczenia lub gwarancji NBP może

ustanowić zastaw na poszczególnych składnikach swego majątku.

Art. 56. 1. Egzekucja należności pieniężnych, przypadających od NBP, jest niedopuszczalna.

2. Wierzyciel NBP, w celu otrzymania należności pieniężnych, składa tytuł egzekucyjny sądowy, arbitrażowy lub administracyjny bezpośrednio w NBP, który jest obowiązany bezzwłocznie należność uiścić.

Art. 57. NBP, na równi z jednostkami budżetowymi, korzysta ze zwolnienia od podatków oraz od opłat sądowych i skarbowych.

Art. 58. W odniesieniu do związanych z działalnością własną banku:

- 1) przedsiębiorstw państwowych NBP spełnia funkcje organu założycielskiego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. z 1987 r. Nr 35, poz. 201),
- 2) jednostek badawczo-rozwojowych NBP spełnia funkcje organu nadzoru w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 25 lipca 1985 r. o jednostkach badawczo-rozwojowych (Dz. U. Nr 36, poz. 170, z 1987 r. Nr 22, poz. 128 i z 1988 r. Nr 41, poz. 328).

Art. 59. NBP inicjuje i organizuje badania naukowe oraz prowadzi działalność wydawniczą w zakresie wynikającym z zadań banków, współpracując w tych sprawach z instytucjami naukowymi.

Art. 60. 1. Przy Prezesie NBP, w charakterze organu opiniodawczo-doradczego, działa Rada Naukowa.

2. Prezes NBP ustala liczbę członków Rady Naukowej oraz powołuje i odwołuje przewodniczącego i członków Rady.

3. Rada Naukowa działa na podstawie regulaminu wydanego przez Prezesa NBP.

Art. 61. 1. Prezes NBP jest przełożonym wszystkich pracowników NBP. Prawa i obowiązki pracowników NBP określają Kodeks pracy oraz ustalona przez Radę Ministrów, w drodze rozporządzenia, pragmatyka służbowa.

2. Prezes NBP:

- 1) mianuje pracowników NBP na stanowiska, których obsadę zastrzegł do swojej decyzji, i odwołuje ich z tych stanowisk, po zasięgnięciu opinii właściwej rady pracowniczej,
- 2) udziela pełnomocnictw i ustala sposób podpisywania dokumentów w NBP.

Art. 62. 1. Do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych NBP są upoważnieni:

- 1) Prezes NBP,
- 2) dwie osoby działające łącznie spośród:
 - a) pozostałych członków Zarządu NBP,
 - b) pełnomocników powołanych przez Prezesa NBP lub osobę przez niego do tego upoważnioną, działających w granicach udzielonych im pełnomocnictw.

2. Do wykonywania czynności określonego rodzaju lub czynności szczególnych osoby wymienione w ust. 1 mogą ustanowić pełnomocnika działającego samodzielnie w granicach udzielonego pełnomocnictwa.

Art. 63. 1. NBP wykonuje zadania przez Centralę, oddziały okręgowe i inne jednostki organizacyjne NBP.

2. Rewizję działalności jednostek organizacyjnych NBP przeprowadza aparat rewizyjny NBP, powołany przez Prezesa NBP. Organizację, zadania oraz zakres działalności aparatu rewizyjnego NBP ustala Prezes NBP.

Art. 64. 1. W skład Centrali NBP wchodzi departamenty i inne równorzędne komórki organizacyjne.

2. Decyzje o powołaniu, przekształceniu i likwidacji komórek organizacyjnych Centrali, oddziałów okręgowych i innych jednostek organizacyjnych NBP podejmuje Prezes NBP.

Art. 65. Centrala NBP wykonuje zadania NBP, z wyjątkiem zadań powierzonych oddziałom okręgowym i innym jednostkom organizacyjnym.

Art. 66. 1. Do zadań oddziałów okręgowych NBP należy w szczególności:

- 1) realizowanie czynności związanych z funkcją emisyjną NBP,
- 2) dokonywanie analiz sytuacji pieniężnej w okręgu,
- 3) obsługa kasowa jednostek budżetu centralnego i innych jednostek określonych przez Prezesa NBP,
- 4) prowadzenie rachunków innych banków oraz wykonywanie czynności w zakresie stosunków pieniężno-kredytowych z tymi bankami,
- 5) przeprowadzanie rozrachunków międzybankowych,
- 6) organizowanie i wykonywanie obsługi walutowo-dewizowej ludności,
- 7) współpraca z terenowymi organami administracji państwowej.

2. Oddziałowi okręgowemu mogą być powierzone czynności związane z udzielaniem i kontrolą wykorzystania kredytu refinansowego, udzielonego przez NBP.

Art. 67. Szczegółowy zakres działania oraz organizację wewnętrzną Centrali i innych jednostek organizacyjnych NBP określają regulaminy wydawane przez Prezesa NBP.

Rozdział 11

Fundusze własne, własna gospodarka finansowa, rachunkowość i sprawozdawczość bilansowa

Art. 68. Funduszami własnymi NBP są: fundusz statutowy, fundusz rezerwowy, fundusz środków trwałych i fundusze specjalne.

Art. 69. Fundusz statutowy NBP wynosi 100.000 mln zł i tworzony jest z odpisów z rocznego zysku.

Art. 70. Fundusz rezerwowy NBP tworzony jest z odpisów z rocznego zysku do wysokości funduszu statutowego. Fundusz rezerwowy przeznaczony jest na pokrycie mogących powstać strat bilansowych. Dalsze wpływy na fundusz rezerwowy mogą być dokonywane tylko wówczas, gdy fundusz rezerwowy został w całości lub w części zużyty na pokrycie strat bilansowych.

Art. 71. Fundusz środków trwałych NBP stanowi pokrycie wartości środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz innych wartości trwałych, pomniejszonych o wartość ich zużycia. Zwiększenie lub zmniejszenie stanu tego funduszu następuje w wyniku zmiany wartości rzeczowej środków trwałych.

Art. 72. 1. Funduszami specjalnymi NBP są:

- 1) fundusz inwestycyjny,
- 2) fundusz dewizowy,
- 3) fundusz ryzyka,
- 4) fundusz premiowy,

- 5) zakładowy fundusz nagród,
- 6) zakładowy fundusz socjalny,
- 7) zakładowy fundusz mieszkaniowy,
- 8) fundusz postępu techniczno-ekonomicznego,
- 9) fundusz zapomóg.

2. Fundusz inwestycyjny tworzony jest z odpisów amortyzacyjnych środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, likwidacji i sprzedaży środków trwałych oraz z innych źródeł określonych odrębnymi przepisami. Fundusz ten uzupełniany jest odpisem z rocznego zysku. Fundusz inwestycyjny przeznaczony jest na finansowanie nakładów związanych z uruchomieniem nowych jednostek organizacyjnych NBP, modernizacją bądź rozbudową istniejących jednostek organizacyjnych oraz na zakupy maszyn i urządzeń. Decyzje o inwestycjach własnych podejmuje Prezes NBP.

3. Fundusz dewizowy NBP tworzony jest z odpisów z rocznego zysku w wysokości wpływów uzyskiwanych przez NBP z tytułu własnych operacji walutowo-dewizowych, 50% premii uzyskiwanych w dewizach ze sprzedaży monet i numizmatów oraz z dywidend z tytułu udziałów w instytucjach zagranicznych. Fundusz dewizowy przeznaczony jest na zakup niezbędnych dla NBP maszyn specjalistycznych, urządzeń, części do maszyn i zakup materiałów eksploatacyjnych oraz na inne wydatki dewizowe związane z prowadzoną działalnością.

4. Fundusz ryzyka NBP jest tworzony z odpisów z rocznego zysku. Fundusz ryzyka przeznaczony jest na pokrycie:

- 1) kosztów różnic kursowych oraz strat mogących powstać z tytułu obsługi pożyczek Banku Światowego oraz międzynarodowych instytucji finansowych,
- 2) nie zawinionych różnic powstałych w rozliczeniach z bankami zagranicznymi z tytułu własnych operacji walutowo-dewizowych.

5. Fundusz premiowy tworzony jest z odpisów z rocznego zysku w wysokości dostosowanej do planowanego funduszu wynagrodzeń. Fundusz premiowy przeznaczony jest na wypłatę premii regulaminowych dla pracowników NBP.

6. Zakładowy fundusz nagród, zakładowy fundusz socjalny i zakładowy fundusz mieszkaniowy tworzone są na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

7. Fundusz postępu techniczno-ekonomicznego NBP tworzony jest z narzutów obciążających koszty działalności NBP. Fundusz postępu techniczno-ekonomicznego przeznaczony jest na finansowanie racjonalizacji stosowanych metod i technik pracy, a w szczególności na finansowanie prac badawczych, rozwojowych i wdrożeniowych w zakresie postępu techniczno-organizacyjnego, wytwarzanie i zakupy prototypowych maszyn i urządzeń, zwłaszcza służących emisji znaków pieniężnych, mechanizacji i automatyzacji operacji bankowych, obsługi klientów i zabezpieczenia mienia bankowego.

8. Fundusz zapomóg NBP tworzony jest w ciężar kosztów NBP w wysokości ustalonej przez Prezesa NBP. Fundusz zapomóg przeznaczony jest na zapomogi dla pracowników NBP.

9. Wysokość odpisu z rocznego zysku na fundusz określony w ust. 1 pkt 4 oraz wysokość narzutów, z których tworzone są fundusze określone w ust. 1 pkt 8 i 9, ustala Prezes NBP, a wysokość odpisów z rocznego zysku

na fundusze określone w ust. 1 pkt 1 i 3 ustala Prezes NBP w porozumieniu z Ministrem Finansów.

10. Prezes NBP w porozumieniu z Ministrem Finansów może tworzyć inne fundusze specjalne.

11. Zasady wykorzystania funduszy: inwestycyjnego, dewizowego, ryzyka i postępu techniczno-ekonomicznego ustala Prezes NBP, a funduszu premiowego i funduszu zapomóg — Prezes NBP, w porozumieniu z radami pracowniczymi i związkami zawodowymi.

12. Zasady wykorzystywania zakładowych funduszy: nagród, socjalnego i mieszkaniowego regulują odrębne przepisy.

Art. 73. NBP prowadzi własną gospodarkę finansową z uwzględnieniem założeń narodowego planu społeczno-gospodarczego. Plan finansowy na każdy rok uchwała Zarząd NBP.

Art. 74. 1. Wielkość środków finansowych na wynagrodzenia ustalana jest w relacji do zadań bankowych. Zasady kształtowania tych środków ustala Prezes NBP, w porozumieniu z Ministrem Pracy i Polityki Socjalnej.

2. Zasady wynagradzania pracowników NBP ustala Prezes NBP po zasięgnięciu opinii Ministra Pracy i Polityki Socjalnej.

Art. 75. NBP prowadzi rachunkowość według planu kont i jednolitych zasad rachunkowości ustalanych przez Prezesa NBP.

Art. 76. 1. Rada Ministrów, na wniosek Ministra Finansów, powołuje komisję rewizji bilansu NBP, której zadaniem jest zbadanie i ocena bilansu rocznego.

2. Prezes NBP w terminie do 30 kwietnia roku następnego po okresie sprawozdawczym przedstawia do zatwierdzenia Radzie Ministrów bilans NBP.

3. Roczne sprawozdanie z działalności NBP Prezes NBP przedstawia do rozpatrzenia Sejmowi.

Art. 77. Część zysku bilansowego NBP, po dokonaniu przewidzianych w ustawie odpisów na fundusze, podlega odprowadzeniu do budżetu centralnego w terminie 30 dni od daty zatwierdzenia bilansu NBP przez Radę Ministrów.

Rozdział 12

Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe

Art. 78. W ustawie z dnia 26 lutego 1982 r. o planowaniu społeczno-gospodarczym (Dz. U. z 1987 r. Nr 4, poz. 26 i Nr 33, poz. 181 oraz z 1988 r. Nr 20, poz. 134 i Nr 41, poz. 327) w art. 27 ust. 3 otrzymuje brzmienie

„3. Prezes NBP przedstawia Sejmowi, po rozpatrzeniu przez Radę Ministrów, projekt planu kredytowego i projekt założeń polityki pieniężno-kredytowej państwa.”

Art. 79. 1. Zadania NBP określone w ustawie z dnia 26 lutego 1982 r. — Prawo bankowe (Dz. U. Nr 7, poz. 56, z 1983 r. Nr 71, poz. 318 i z 1987 r. Nr 33, poz. 181) oraz w ustawie z dnia 26 lutego 1982 r. o statucie Narodowego Banku Polskiego (Dz. U. Nr 7, poz. 57, z 1985 r. Nr 32, poz. 141 i Nr 36, poz. 170 oraz z 1986 r. Nr 39, poz. 192), polegające na otwieraniu i prowadzeniu rachunków bankowych dla jednostek gospodarki społecznej, prowadzeniu rozliczeń pieniężnych tych jednostek oraz udzielaniu im kredytów, przechodzą do zakresu działania banków państwowych rozpoczynających działalność, zwanych dalej „bankami państwowymi”.

2. Jednostki organizacyjne wykonujące zadania określone w ust. 1 zostają wydzielone z NBP i włączone w skład banków państwowych przejmujących te zadania.

3. Pracownicy jednostek organizacyjnych określonych w ust. 2 oraz pracownicy innych jednostek i komórek organizacyjnych NBP, których listę ustali Prezes NBP, stają się z mocy prawa pracownikami banków państwowych. Do praw i obowiązków tych pracowników stosuje się przepisy pragmatyki służbowej NBP.

4. Prezes NBP ustali:

- 1) szczegółowy zakres zadań przechodzących z NBP do zakresu działania poszczególnych banków państwowych,
- 2) jednostki organizacyjne podlegające wydzieleniu z NBP wraz ze składnikami majątkowymi i przekazaniu poszczególnym bankom państwowym,
- 3) zakres, w jakim poszczególne banki państwowe przejmą wierzytelności i długi NBP, oraz uprawnień i obowiązków wynikające z umów zawartych przez NBP,
- 4) wielkość kwot, jakie NBP przekaże poszczególnym bankom państwowym na utworzenie lub powiększenie ich funduszy statutowego i rezerwowego oraz określonych funduszy specjalnych.
- 5) tymczasową strukturę organizacyjną poszczególnych banków państwowych oraz tryb przejęcia przez nie z NBP składników majątkowych.

Art. 80. Traci moc ustawa z dnia 26 lutego 1982 r. o statucie Narodowego Banku Polskiego (Dz. U. Nr 7, poz. 57, z 1985 r. Nr 32, poz. 141 i Nr 36, poz. 170 oraz z 1986 r. Nr 39, poz. 192).

Art. 81. 1. Do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w niniejszej ustawie obowiązują dotychczasowe przepisy wykonawcze, o ile nie są sprzeczne z przepisami tej ustawy.

2. Prezes NBP w terminie do 30 września 1989 r. ogłosi w Dzienniku Urzędowym Narodowego Banku Polskiego wykaz obowiązujących dotychczasowych przepisów wykonawczych.

Art. 82. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z wyjątkiem art. 79 ust. 4, który wchodzi w życie z mocą od dnia 1 lutego 1989 r.

Przewodniczący Rady Państwa: w z. K. Barcikowski
Sekretarz Rady Państwa: Z. Surowiec

23

USTAWA

z dnia 31 stycznia 1989 r.

o opłacie skarbowej.

Rozdział I

Przedmiot opłaty skarbowej

Art. 1. 1. Opłacie skarbowej podlegają:

- 1) w postępowaniu w sprawach indywidualnych z zakresu administracji państwowej:
 - a) podania (żądania, odwołania, zażalenia) i załączniki do podań,
 - b) czynności urzędowe podejmowane na podstawie zgłoszenia lub na wniosek zainteresowanego,
 - c) zaświadczenia wydawane na wniosek zainteresowanego,
 - d) zezwolenia wydawane na wniosek zainteresowanego;
- 2) następujące czynności cywilnoprawne:
 - a) umowy sprzedaży oraz zamiany rzeczy i praw majątkowych,
 - b) umowy dzierżawy i poddzierżawy oraz najmu i podnajmu,
 - c) umowy pożyczki,
 - d) umowy komisu,
 - e) umowy spółki,
 - f) umowy poręczenia,
 - g) umowy darowizny — w części dotyczącej przejęcia przez obdarowanego długów i ciężarów albo zobowiązań na rzecz zbywcy lub osób trzecich,
 - h) umowy dożywocia oraz odpłatnego ustanowienia renty,
 - i) umowy o dział spadku oraz o zniesienie współwłasności — w części dotyczącej spłat lub dopłat,
 - j) umowy majątkowe małżeńskie,
 - k) ustanowienie hipoteki oraz odpłatnego użytkowania;
- 3) następujące dokumenty:
 - a) stwierdzające ustanowienie pełnomocnika oraz ich odpisy,
 - b) weksle,
 - c) dokumenty przewozowe;
- 4) orzeczenia sądów, w tym również polubownych, oraz ugody zawarte przed tymi sądami, jeżeli wywołują one takie same skutki prawne jak czynności cywilnoprawne wymienione w pkt 2.

2. Opłacie skarbowej podlegają również zmiany umów wymienionych w ust. 1 pkt 2, jeżeli powodują one podwyższenie podstawy obliczenia tej opłaty.

3. Czynności cywilnoprawne, o których mowa w ust. 1 pkt 2 oraz w ust. 2, podlegają opłacie skarbowej, z zastrzeżeniem ust. 4, jeżeli dotyczą rzeczy znajdujących się w Polsce lub praw majątkowych podlegających wykonaniu w Polsce.

4. Umowy sprzedaży oraz zamiany podlegają opłacie skarbowej również w wypadku, gdy rzecz znajduje się za granicą lub prawo majątkowe podlega wykonaniu za granicą, jeżeli nabywca ma miejsce zamieszkania lub siedzibę w Polsce i nabycie następuje w Polsce.

5. W razie wykonywania przez przedsiębiorstwa państwowe i inne państwowe jednostki organizacyjne, organizacje zawodowe, spółdzielcze oraz inne organizacje społeczne funkcji z zakresu administracji państwowej, opłacie skarbowej podlegają składane do tych jednostek podania i załączniki do podań oraz wydawane przez nie zaświadczenia i zezwolenia.

Art. 2. Nie podlegają opłacie skarbowej podania i załączniki do podań, czynności urzędowe, zaświadczenia oraz zezwolenia, jeżeli na podstawie odrębnych przepisów podlegają innym opłatom na rzecz państwa lub są od tych opłat zwolnione.

Art. 3. 1. Nie podlegają opłacie skarbowej:

- 1) podania i załączniki do podań, czynności urzędowe, zaświadczenia, zezwolenia, czynności cywilnoprawne, pełnomocnictwa oraz ich odpisy w sprawach:
 - a) alimentacyjnych, opieki, kurateli i przysposobienia,
 - b) ubezpieczenia społecznego, zaopatrzenia emerytalnego i rentowego, opieki społecznej, ulg określonych w przepisach szczególnych dla żołnierzy niezawodowych i osób spełniających zastępczo obowiązki służby wojskowej oraz ich rodzin, a także uprawnień i ulg dla inwalidów i osób objętych przepisami o szczególnych uprawnieniach dla kombatanów,
 - c) wyborów do Sejmu i rad narodowych oraz referendum,
 - d) powszechnego obowiązku obrony,
 - e) zatrudnienia, świadczeń socjalnych i wynagrodzeń za pracę,
 - f) nauki, szkolnictwa i oświaty pozaszkolnej oraz zdrowia,
 - g) załatwianych na podstawie przepisów o wywłaszczeniu nieruchomości,
 - h) sprzedaży nieruchomości na cele uzasadniające jej wywłaszczenie,
 - i) sprzedaży nieruchomości lub prawa użytkowania wieczystego w wykonaniu realizowanego przez Skarb Państwa prawa pierwokupu lub prawa wykupu,
 - j) sprzedaży lub zamiany nieruchomości albo prawa wieczystego użytkowania na podstawie przepisów o ochronie i kształtowaniu środowiska oraz przepisów o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości,
 - k) sprzedaży rzeczy w postępowaniu egzekucyjnym;
- 2) podania i załączniki do podań, czynności urzędowe, zaświadczenia oraz zezwolenia w sprawach budownictwa mieszkaniowego;

- 3) podania i załączniki do podań oraz wydawane na skutek tych podań zaświadczenia niezbędne do uzasadnienia wniosków w sprawach wymienionych w pkt 1 i 2;
- 4) podania i załączniki do podań, których przedmiotem są skargi i wnioski w rozumieniu przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, w tym również zawierające żądanie wznowienia postępowania, stwierdzenia nieważności decyzji lub jej uchylenia bądź zmiany z urzędu; nie dotyczy to pism określonych przez strony jako skargi, lecz będących w swej istocie środkami odwoławczymi składanymi w toku instancji;
- 5) następujące czynności cywilnoprawne:
 - a) umowy sprzedaży zawierane w wykonywaniu działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku obrotowym, jeżeli nie są od tego podatku zwolnione,
 - b) umowy najmu i podnajmu zawierane w wykonywaniu działalności usługowej w rozumieniu przepisów o podatku obrotowym,
 - c) umowy pożyczki zawierane pomiędzy osobami zaliczanymi do I grupy podatkowej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz. U. Nr 45, poz. 207) — do wysokości kwoty nie podlegającej opodatkowaniu tym podatkiem.

2. Jeżeli nie podlegające opłacie skarbowej zaświadczenia, zezwolenia, pełnomocnictwa oraz ich odpisy zostaną użyte w sprawach innych niż wymienione w ust. 1 pkt 1—3, należy uiścić od nich opłatę skarbową.

Rozdział 2

Obowiązek uiszczenia opłaty skarbowej

Art. 4. 1. Obowiązek uiszczenia opłaty skarbowej ciąży na osobach fizycznych, osobach prawnych i jednostkach organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej.

2. Obowiązek uiszczenia opłaty ciąży solidarnie na:

- 1) osobach lub jednostkach wymienionych w ust. 1, jeżeli składają wspólne podania i załączniki do podań albo jeżeli na ich wspólny wniosek dokonuje się czynności urzędowych lub wydaje zaświadczenia albo zezwolenia,
- 2) stronach czynności cywilnoprawnych.

Art. 5. 1. Obowiązek uiszczenia opłaty skarbowej powstaje:

- 1) od przedmiotów opłaty określonych w art. 1 ust. 1 pkt 1 lit. a) — z chwilą wniesienia podania lub złożenia załącznika,
- 2) od przedmiotów opłaty określonych w art. 1 ust. 1 pkt 1 lit. b) — z chwilą dokonania zgłoszenia lub wystąpienia z wnioskiem o dokonanie czynności urzędowej, a jeżeli w wyniku tej czynności ma być wydany dokument — z chwilą wydania tego dokumentu,
- 3) od przedmiotów opłaty określonych w art. 1 ust. 1 pkt 1 lit. c) i d) — z chwilą wydania zaświadczenia lub zezwolenia,
- 4) od przedmiotów opłaty określonych w art. 1 ust. 1 pkt 2 oraz w ust. 2 — z chwilą dokonania czynności cywilnoprawnej,
- 5) od przedmiotów opłaty określonych w art. 1 ust. 1 pkt 3 — z chwilą sporządzenia dokumentu,

- 6) od przedmiotów opłaty określonych w art. 1 ust. 1 pkt 4 — z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia, doręczenia wyroku sądu polubownego lub zawarcia ugody.

Art. 6. 1. Nie można wydać decyzji w sprawie ustalenia wysokości opłaty skarbowej, jeżeli od końca roku, w którym powstał obowiązek jej uiszczenia, upłynęły trzy lata, a w wypadku gdy nie zgłoszono organowi podatkowemu obowiązku uiszczenia opłaty lub nie ujawniono wszystkich okoliczności mających znaczenie dla ustalenia jej wysokości — pięć lat.

2. Przedawnienie, o którym mowa w ust. 1, w zakresie decyzji dotyczących opłaty skarbowej od czynności cywilnoprawnych nie biegnie w czasie trwania umowy.

3. Jeżeli czynność cywilnoprawna nie została zgłoszona organowi podatkowemu w okresie pięciu lat od końca roku, w którym jej dokonano, a którakolwiek ze stron po upływie tego terminu powołuje się przed organami podatkowymi na okoliczność jej dokonania, termin przedawnienia prawa do ustalenia opłaty skarbowej biegnie na nowo od dnia powołania się na tę czynność.

Art. 7. 1. Opłatę skarbową od przedmiotów określonych w art. 1 ust. 1 pkt 1 i 3 wpłaca się z chwilą powstania obowiązku jej uiszczenia.

2. Opłatę skarbową od przedmiotów określonych w art. 1 ust. 1 pkt 2 i 4 oraz w ust. 2 wpłaca się w terminie czternastu dni od dnia powstania obowiązku jej uiszczenia, chyba że opłata jest pobierana przez płatnika. Płatnik jest obowiązany obliczyć i pobrać opłatę skarbową z chwilą powstania obowiązku jej uiszczenia.

3. Jeżeli czynność cywilnoprawna została dokonana za granicą, opłatę skarbową uiszcza się w terminie czternastu dni od dnia przekroczenia przez którąkolwiek ze stron czynności granicy Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Art. 8. 1. Zwalnia się od opłaty skarbowej, pod warunkiem wzajemności, państwa obce, ich przedstawicielstwa dyplomatyczne i urzędy konsularne, międzynarodowe organizacje i instytucje oraz ich oddziały i przedstawicielstwa, korzystające na podstawie ustaw, umów lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych z przywilejów i immunitetów, a także członków ich personelu i inne osoby zrównane z nimi, jeżeli nie są one obywatelami polskimi i nie mają miejsca stałego pobytu na terytorium Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

2. Zwalnia się od opłaty skarbowej określonej w art. 1 ust. 1 pkt 1 jednostki budżetowe.

3. Minister Finansów, w drodze rozporządzenia, może zwalniać całkowicie lub częściowo od opłaty skarbowej niektóre przedmioty tej opłaty lub osoby i jednostki wymienione w art. 4 ust. 1 oraz określać warunki tego zwolnienia.

Rozdział 3

Wysokość stawek opłaty skarbowej oraz podstawa jej obliczenia

Art. 9. Stawki opłaty skarbowej nie mogą przewyższać:

- 1) od przedmiotów opłaty określonych w art. 1 ust. 1 pkt 1 lit. a) — od podania 5 000 zł i od załącznika do podania 50 zł,

- 2) od przedmiotów opłaty określonych w art. 1 ust. 1 pkt 1 lit. b) — 20 000 zł,
- 3) od przedmiotów opłaty określonych w art. 1 ust. 1 pkt 1 lit. c) — 10 000 zł, a jeżeli opłata jest pobierana od strony dokumentu — 300 zł od strony,
- 4) od przedmiotów opłaty określonych w art. 1 ust. 1 pkt 1 lit. d) — 1 000 000 zł, a jeżeli opłata jest pobierana od powierzchni — 200 zł od jednego m² powierzchni, a przy stawkach procentowych — 25% podstawy obliczenia opłaty,
- 5) od przedmiotów opłaty określonych w art. 1 ust. 1 pkt 2—4 oraz w ust. 2 — 10 000 zł, a przy stawkach procentowych — 15% podstawy obliczenia opłaty.

Art. 10. 1. Podstawę obliczenia opłaty skarbowej od czynności cywilnoprawnych i dokumentów, o których mowa w art. 1 ust. 1 pkt 3, stanowi:

- 1) przy umowie sprzedaży:
 - a) rzeczy ruchomych nabywanych do przerobu lub odprzedaży — cena sprzedaży,
 - b) dokonywanej przez osoby zagraniczne — cena określona w zezwoleniu dewizowym,
 - c) w pozostałych wypadkach — wartość rynkowa rzeczy lub prawa majątkowego;
- 2) przy umowie zamiany — różnica wartości rynkowych zamienianych rzeczy lub praw majątkowych;
- 3) przy umowie komisu — przychód uzyskany przez komitenta, po potrąceniu prowizji pobranej przez komiśanta;
- 4) przy umowie darowizny — wartość długów i ciężarów albo zobowiązań obciążających obdarowanego;
- 5) przy umowie dożywocia — wartość rynkowa nieruchomości lub prawa użytkowania wieczystego;
- 6) przy umowie o zniesienie współwłasności lub o dział spadku — wartość rynkowa rzeczy lub prawa majątkowego nabytego ponad wartość udziału we współwłasności lub w spadku;
- 7) przy umowie dzierżawy lub poddzierżawy — wartość świadczeń dzierżawcy (poddzierżawcy) ponoszonych na rzecz wydzierżawiającego za czas, na jaki umowa została zawarta;
- 8) przy umowie najmu lub podnajmu:
 - a) lokalu — wartość świadczeń najemcy (podnajemcy), z wyjątkiem świadczeń za urządzenia lokalu mieszkalnego, ponoszonych na rzecz wynajmującego za czas, na jaki umowa została zawarta, nie dłużej jednak niż za okres pięciu lat, chociażby umowa została zawarta na okres dłuższy,
 - b) w pozostałych wypadkach — wartość świadczeń najemcy (podnajemcy) za czas, na jaki umowa została zawarta;
- 9) przy odpłatnym użytkowaniu — wartość świadczeń użytkownika za czas, na jaki użytkowanie zostało ustanowione;
- 10) przy umowie pożyczki — kwota lub wartość pożyczki,
- 11) przy umowie spółki:
 - a) przy zawarciu umowy — wartość kapitału zakładowego (wkładów, udziałów, akcji),
 - b) przy powiększeniu kapitału zakładowego — wartość wkładów (udziałów, akcji) powiększających kapitał zakładowy,

- c) przy dopłatach — wartość dopłat,
- d) przy wniesieniu do spółki rzeczy lub praw majątkowych do nieodpłatnego użytkowania lub używania — wartość rynkowa tych rzeczy lub praw; roczną wartość nieodpłatnego użytkowania lub używania ustala się w wysokości 4% wartości rynkowej rzeczy lub prawa majątkowego;

- 12) przy umowie renty — skapitalizowana wartość renty, ustalona według zasad przewidzianych w przepisach o podatku od spadków i darowizn;
- 13) przy ustanowieniu hipoteki — kwota zabezpieczonej wierzytelności;
- 14) od biletu lub innego dokumentu uprawniającego do przewozu (przelotu) statkiem morskim lub powietrznym, wystawionego przez przewoźnika mającego w Polsce siedzibę lub działającego przez swoje przedstawicielstwo (pełnomocnika, agenta) — kwota należności za przewóz statkiem i za inne świadczenia, do których przewoźnik się zobowiązał.

2. Wartość rynkową przedmiotu czynności cywilnoprawnej określa się na podstawie przeciętnych cen stosowanych w danej miejscowości w obrocie rzeczami tego samego rodzaju i gatunku, z uwzględnieniem ich stanu i stopnia zużycia, oraz w obrocie prawami majątkowymi tego samego rodzaju, z dnia dokonania tej czynności, bez odliczenia przejętych przez nabywcę długów i ciężarów.

3. Jeżeli strony czynności cywilnoprawnej nie określiły wartości przedmiotu tej czynności lub wartość określona przez strony nie odpowiada, według oceny organu podatkowego, jej wartości rynkowej, organ ten wezwie strony do określenia wartości, jej podwyższenia lub obniżenia w terminie nie krótszym niż czternaście dni, podając jednocześnie wartość rynkową według własnej, wstępnej oceny. W razie nieokreślenia wartości lub podania wartości nie odpowiadającej wartości rynkowej, organ podatkowy dokona jej ustalenia z uwzględnieniem opinii biegłych. Jeżeli wartość ustalona w ten sposób przekroczy o 33% wartość podaną przez strony, koszty opinii biegłych ponoszą solidarnie strony czynności cywilnoprawnej.

4. Jeżeli z treści czynności cywilnoprawnych, wymienionych w ust. 1 pkt 7—9, wynika prawo żądania świadczenia, które nie może być oznaczone pod względem wielkości w chwili zawierania umowy, podstawę obliczenia opłaty ustala się w miarę wykonywania świadczeń. Organ podatkowy może jednak, za zgodą stron, przyjmując za podstawę obliczenia opłaty prawdopodobną sumę wszystkich świadczeń za czas trwania czynności.

5. Jeżeli umowy wymienione w ust. 1 pkt 7 i 8 lit. b), pkt 9 oraz pkt 11 lit. d) zostały zawarte na czas nie określony, uważa się je za zawarte na lat 10.

6. W razie zmiany umów wymienionych w ust. 1 pkt 7—9, podstawę obliczenia opłaty skarbowej stanowi:

- 1) przy przedłużeniu umowy — wartość świadczeń, ustalona według zasad przewidzianych w ust. 1, 4 i 5,
- 2) przy podwyższeniu wartości świadczeń — różnica wartości świadczeń ustalonych według zasad przewidzianych w ust. 1, 4 i 5.

7. Zasady określone w ust. 1—3 stosuje się odpowiednio do przedmiotów opłaty skarbowej, o których mowa w art. 1 ust. 1 pkt 4.

Art. 11. Minister Finansów, w drodze rozporządzenia, ustala szczegółowy wykaz przedmiotów opłaty skarbowej oraz wysokość stawek opłaty od poszczególnych jej przedmiotów.

Rozdział 4

Pobór i zwrot opłaty skarbowej

Art. 12. 1. Do obliczania i pobierania opłaty skarbowej oraz do wpłacania jej na rachunek właściwego urzędu skarbowego obowiązani są jako płatnicy:

- 1) notariusze — od dokonywanych przed nimi czynności cywilnoprawnych lub sporządzanych przez nich dokumentów,
- 2) przewoźnicy — od dokumentów przewozowych,
- 3) nabywcy rzeczy — od umów sprzedaży, jeżeli nabywca kupuje te rzeczy do przerobu lub odprzedaży,
- 4) komisanci — od umów komisji,
- 5) sekretarze sądowi — od orzeczeń sądów, od ugód sądowych oraz od postanowień sądów nadających klauzulę wykonalności wyrokom sądów polubownych lub ugodom zawartym przed tymi sądami.

2. Płatnicy obowiązani są uzależnić dokonanie czynności, sporządzenie dokumentu, wydanie dokumentu lub wypłacenie należności od poprzedniego uiszczenia opłaty skarbowej.

3. Minister Finansów określi sposób pobierania, uiszczania i zwrotu opłaty skarbowej oraz sposób prowadzenia rejestrów tej opłaty.

Art. 13. 1. Opłata skarbowa, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, podlega zwrotowi:

- 1) od odwołania — jeżeli odwołanie to zostało w całości uwzględnione albo decyzja, której odwołanie dotyczyło, została w innym trybie w całości uchylona lub stwierdzono jej nieważność;
- 2) od pozostałych przedmiotów tej opłaty, określonych w art. 1 ust. 1 pkt 1, jeżeli:

- a) opłata została uiszczona nienależnie lub w wysokości wyższej od należnej,
 - b) mimo uiszczenia opłaty nie udzielono wyjaśnienia, nie dokonano czynności urzędowej lub nie wydano właściwego dokumentu;
- 3) od przedmiotów określonych w art. 1 ust. 1 pkt 2 i 3 oraz w ust. 2, jeżeli:

- a) czynność cywilnoprawna jest nieważna lub prawomocnym orzeczeniem sądu została stwierdzona jej nieważność albo uchylone zostały skutki prawne oświadczenia woli (nieważność względna),
- b) nie spełnił się warunek zawieszający, od którego uzależniono wykonanie czynności cywilnoprawnej,
- c) umowa spółki, w wyniku ostatecznej decyzji odmawiającej spółce wydania koncesji na podjęcie działalności gospodarczej, została rozwiązana.

2. Zwrot opłaty nie przysługuje, jeżeli strona nie przyjęła prawidłowo sporządzonego dokumentu albo jeżeli uiszczona opłata nie przekracza 100 zł.

3. Opłata skarbowa nie podlega zwrotowi po upływie trzech lat licząc od końca roku, w którym opłatę uiszczono.

Rozdział 5

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 14. Traci moc ustawa z dnia 19 grudnia 1975 r. o opłacie skarbowej (Dz. U. Nr 45, poz. 226).

Art. 15. W ustawie z dnia 19 grudnia 1980 r. o zobowiązaniach podatkowych (Dz. U. Nr 27, poz. 111, z 1982 r. Nr 45, poz. 289, z 1984 r. Nr 52, poz. 268, z 1985 r. Nr 12, poz. 50 i z 1988 r. Nr 41, poz. 325) w art. 7 ust. 4 skreśla się.

Art. 16. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 marca 1989 r.

Przewodniczący Rady Państwa: w z. K. *Barcikowski*
Sekretarz Rady Państwa: Z. *Surowiec*

24

USTAWA

z dnia 31 stycznia 1989 r.

o kształtowaniu środków na wynagrodzenia w sferze budżetowej.

W celu wprowadzenia mechanizmu wiążącego w sposób stabilny wynagrodzenia w sferze budżetowej z poziomem wynagrodzeń w sferze produkcji materialnej stanowi się, co następuje:

Art. 1. 1. Ustawa określa zasady kształtowania środków na wynagrodzenia dla pracowników zatrudnionych w sferze budżetowej.

2. Przepisów ustawy nie stosuje się do jednostek, dla których na podstawie art. 13 ustawy z dnia 3 grudnia 1984 r. — Prawo budżetowe (Dz. U. Nr 56, poz. 283, z 1985 r. Nr 59, poz. 296, z 1986 r. Nr 42, poz. 202, z 1987 r. Nr 33, poz. 281 i z 1988 r. Nr 19, poz. 131) ustalane są szczególne zasady gospodarki finansowej.

Art. 2. 1. Środki na wynagrodzenia pracowników sfery budżetowej ustala się z uwzględnieniem normatywnego wskaźnika wynagrodzeń.

2. Normatywny wskaźnik wynagrodzeń określa proporcję pomiędzy przeciętnym wynagrodzeniem w sferze

budżetowej a przeciętnym wynagrodzeniem w jednostkach na rozrachunku gospodarczym w sferze produkcji materialnej, zwanych dalej „sferą produkcji materialnej”.

3. Prezes Głównego Urzędu Statystycznego ogłasza w Dzienniku Urzędowym Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej „Monitor Polski”:

- 1) w terminie do dnia 20 lutego każdego roku przeciętne wynagrodzenie z roku poprzedniego w sferze budżetowej oraz w sferze produkcji materialnej,
- 2) w terminie do dnia 20 sierpnia każdego roku przeciętne wynagrodzenie w pierwszym półroczu w sferze budżetowej oraz w sferze produkcji materialnej.

Art. 3. 1. Normatywny wskaźnik przeciętnego wynagrodzenia pracowników sfery budżetowej na każdy rok określa centralny plan roczny, z uwzględnieniem ust. 2—5.

2. Normatywny wskaźnik przeciętnego wynagrodzenia pracowników sfery budżetowej nie może być niższy od 106%.

3. Podziału środków na wynagrodzenia dla poszczególnych działów (gałęzi) dokonuje Rada Ministrów, z uwzględnieniem przepisów szczególnych.

4. Osiągnięcie normatywnego wskaźnika wynagrodzeń ustalonego w ust. 2 nastąpi najpóźniej do dnia 31 grudnia 1992 r.

5. Do czasu osiągnięcia normatywnego wskaźnika wynagrodzeń ustalonego w ust. 2 wysokość tego wskaźnika powinna:

- 1) w 1989 r. wynosić nie mniej niż 97%,
- 2) od 1990 r. wzrastać proporcjonalnie do upływu czasu.

Art. 4. 1. Ustalenie środków na wynagrodzenia w sferze budżetowej następuje na okres od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. W przypadku gdy wzrost przeciętnego wynagrodzenia w sferze produkcji materialnej w pierwszym półroczu przekracza co najmniej o 10% wzrost przeciętnego wynagrodzenia zakładany w centralnym planie rocznym, zwiększenie środków na wynagrodzenia w sferze budżetowej następuje także od dnia 1 lipca, w stopniu zapewniającym zachowanie ustalonego na dany rok normatywnego wskaźnika wynagrodzeń.

Art. 5. Rada Ministrów przedstawia Sejmowi Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, co najmniej raz na pięć lat, analizę struktury zatrudnienia, kwalifikacji i warunków pracy w sferze budżetowej.

Art. 6. W ustawie z dnia 26 stycznia 1982 r. — Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 3, poz. 19, Nr 25, poz. 187 i Nr 31, poz. 214, z 1983 r. Nr 5, poz. 33 oraz z 1988 r. Nr 19, poz. 132) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 30 w ust. 2 po wyrazach „i stażu pracy” dodaje się wyrazy „oraz osiągniętych wyników pracy”,
- 2) w art. 31:
 - a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Zasady corocznego podwyższania przeciętnego wynagrodzenia nauczycieli określają przepisy o kształtowaniu środków na wynagrodzenia w sferze budżetowej.”

b) ust. 3—5 skreśla się.

Art. 7. W ustawie z dnia 4 maja 1982 r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 1985 r. Nr 42, poz. 201 i z 1987 r. Nr 22, poz. 128) w art. 148:

1) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Zasady corocznego podwyższania przeciętnego wynagrodzenia pracowników naukowo-dydaktycznych określają przepisy o kształtowaniu środków na wynagrodzenia w sferze budżetowej.”

2) ust. 3 skreśla się.

Art. 8. W ustawie z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz. U. Nr 31, poz. 214, z 1984 r. Nr 35, poz. 187 i z 1988 r. Nr 19, poz. 132) w art. 21 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Zasady corocznego podwyższania przeciętnego wynagrodzenia urzędników państwowych określają przepisy o kształtowaniu środków na wynagrodzenia w sferze budżetowej.”

Art. 9. W ustawie z dnia 26 kwietnia 1984 r. o upowszechnianiu kultury oraz o prawach i obowiązkach pracowników upowszechniania kultury (Dz. U. Nr 26, poz. 129 i z 1988 r. Nr 19, poz. 132) art. 28 otrzymuje brzmienie:

„Art. 28. Zasady corocznego podwyższania przeciętnego wynagrodzenia pracowników upowszechniania kultury, zatrudnionych w instytucjach i placówkach upowszechniania kultury, utworzonych przez naczelne i centralne organy administracji państwowej oraz rady narodowe, określają przepisy o kształtowaniu środków na wynagrodzenia w sferze budżetowej.”

Art. 10. W ustawie z dnia 20 czerwca 1985 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 31, poz. 137) w art. 74 w § 2 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Zasady corocznego podwyższania przeciętnego wynagrodzenia sędziów określają przepisy o kształtowaniu środków na wynagrodzenia w sferze budżetowej.”

Art. 11. W ustawie z dnia 20 czerwca 1985 r. o Prokuraturze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 31, poz. 138) w art. 76 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Zasady corocznego podwyższania przeciętnego wynagrodzenia prokuratorów określają przepisy o kształtowaniu środków na wynagrodzenia w sferze budżetowej.”

Art. 12. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 1989 r.

Przewodniczący Rady Państwa: w z. K. Barcikowski
Sekretarz Rady Państwa: Z. Surowiec

25

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 30 stycznia 1989 r.

zmieniające rozporządzenie w sprawie urządzeń zaopatrzenia w wodę i urządzeń kanalizacyjnych oraz opłat za wodę i wprowadzanie ścieków.

Na podstawie art. 107 ust. 3 pkt 1—3 ustawy z dnia 24 października 1974 r. — Prawo wodne (Dz. U. Nr 38, poz. 230, z 1980 r. Nr 3, poz. 6 i z 1983 r. Nr 44, poz. 201) zarządza się, co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 1986 r. w sprawie urządzeń zaopatrzenia w wodę i urządzeń kanalizacyjnych oraz opłat za wodę i wprowadzanie ścieków (Dz. U. Nr 47, poz. 234) wprowadza się następujące zmiany:

1) w § 11 ust. 2—6 otrzymują brzmienie:

„2. Podstawę do ustalenia opłaty, o której mowa w ust. 1, stanowią:

- 1) dla gospodarstw domowych — planowane roczne koszty utrzymania i eksploatacji urządzeń zaopatrzenia w wodę miast i urządzeń kanalizacyjnych miast, powiększone o narzut zysku w wysokości 10%,
 - 2) dla innych niż gospodarstwa domowe odbiorców — planowane roczne koszty utrzymania i eksploatacji urządzeń zaopatrzenia w wodę miast i urządzeń kanalizacyjnych miast, powiększone o narzut zysku w wysokości 15%.
3. Wysokość opłaty ustala się dzieląc podstawę przez planowaną ilość pobieranej wody i wprowadzanych ścieków w danym okresie.

4. Terenowy organ administracji państwowej, o którym mowa w ust. 1, może ustalić niższą opłatę dla gospodarstw domowych.
 5. Opłatę obliczoną od podstawy, o której mowa w ust. 2 pkt 2, podwyższa się o 100% dla podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w sferze produkcji materialnej, z wyjątkiem jednostek gospodarki komunalnej i rolnictwa, zakładowej gospodarki mieszkaniowej i wyodrębnionych organizacyjnie jednostek zakładowej działalności socjalnej, z przeznaczeniem na fundusz rozwoju wodociągów i kanalizacji w miastach.
 6. Opłatę za wodę pobieraną z urządzeń zbiorowego zaopatrzenia w wodę wsi i za wprowadzanie ścieków do zbiorczych urządzeń kanalizacyjnych wsi ustalają terenowe organy administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia wojewódzkiego w wysokości nie przekraczającej średnich kosztów dostarczenia 1 m³ wody i odprowadzenia 1 m³ ścieków za pomocą tych urządzeń na obszarze województwa.";
- 2) w § 12:
- a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:
 - „1. Ilość pobieranej wody ustala się na podstawie

wskazań wodomierza. W razie przejściowej niesprawności wodomierza, nie przekraczającej 3 miesięcy, ilość pobieranej wody ustala się na podstawie średniego zużycia wody w ostatnich 6 miesiącach poprzedzających unieruchomienie wodomierza. W razie braku wodomierza lub w razie jego niesprawności trwającej ponad 3 miesiące, sposób ustalenia zużycia wody określa umowa. Minister Gospodarki Przemysłowej i Budownictwa w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej, Obrony Narodowej oraz Spraw Wewnętrznych ogłosi przeciętne normy zużycia wody dla poszczególnych grup odbiorców, które mogą stanowić podstawę ustalenia w umowie sposobu określenia ilości zużycia wody.";

b) ust. 5 skreśla się;

3) § 15 skreśla się.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 marca 1989 r.

Prezes Rady Ministrów: *M. F. Rakowski*

26

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 2 lutego 1989 r.

zmieniające rozporządzenie w sprawie najniższych emerytur i rent.

Na podstawie art. 67 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267, z 1984 r. Nr 52, poz. 268 i 270 oraz z 1986 r. Nr 1, poz. 1) zarządza się, co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie najniższych emerytur i rent (Dz. U. Nr 8, poz. 44, z 1986 r. Nr 2, poz. 12, z 1987 r. Nr 40, poz. 232 i z 1988 r. Nr 33, poz. 251) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kwoty najniższych emerytur, rent inwalidzkich i rent rodzinnych wynoszą:

- 1) emerytura, renta rodzinna, renta inwalidzka I i II grupy oraz renta inwalidzka III grupy dla inwalidów, którzy osiągnęli wiek: 55 lat kobieta i 60 lat mężczyzna:
 - a) od dnia 1 stycznia 1989 r. — 16.500 zł miesięcznie,
 - b) od dnia 1 marca 1989 r. — 22.000 zł miesięcznie,

2) renta inwalidzka III grupy dla inwalidów, którzy nie osiągnęli wieku określonego w pkt 1:

- a) od dnia 1 stycznia 1989 r. — 13.500 zł miesięcznie,
- b) od dnia 1 marca 1989 r. — 18.000 zł miesięcznie.";

§ 2. Kwoty emerytur i rent określone w § 1 na dzień 1 stycznia 1989 r. obejmują kwoty zwiększenia świadczeń, dokonanego na podstawie uchwały nr 19 Rady Ministrów z dnia 1 lutego 1988 r. w sprawie podwyższenia emerytur i rent (Monitor Polski Nr 3, poz. 22, Nr 9, poz. 76 i Nr 30, poz. 264) oraz na podstawie uchwały nr 180 Rady Ministrów z dnia 17 października 1988 r. w sprawie dodatkowej podwyżki emerytur i rent (Monitor Polski Nr 30, poz. 264).

§ 3. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: *M. F. Rakowski*

27

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 6 stycznia 1989 r.

zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia państwowych biur notarialnych prowadzących księgi wieczyste oraz obszarów ich właściwości miejscowej.

Na podstawie art. 58 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. Nr 19, poz. 147) zarządza się, co następuje:

§ 1. W § 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 grudnia 1984 r. w sprawie określenia państwowych biur notarialnych prowadzących księgi wieczyste

oraz obszarów ich właściwości miejscowej (Dz. U. Nr 60, poz. 311, z 1985 r. Nr 39, poz. 188, z 1986 r. Nr 3, poz. 23 i Nr 44, poz. 223, z 1987 r. Nr 35, poz. 200 oraz z 1988 r. Nr 2, poz. 8) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w pkt 5 w lit. b) po wyrazie „miast” dodaje się wyraz „Brusy”;

- 2) w pkt 7 w lit. e) wyraz „Koty” skreśla się
- 3) w pkt 15:
- a) w lit. g) po wyrazie „Łagów” dodaje się przecinek i wyrazy „Nowa Słupia”,
- b) w lit. j) wyrazy „Nowa Słupia” skreśla się,
- 4) w pkt 22 w lit. e) wyraz „Knurów” zastępuje się wyrazem „Kurów”;
- 5) w pkt 31 w lit. a) wyraz „Rataje” skreśla się;
- 6) w pkt 36 lit. c) i d) otrzymują brzmienie
- c) w Mińsku Mazowieckim — dla miast: Kałuszyn i Mińsk Mazowiecki oraz gmin: Ceglów, Dęba Wielkie, Dobrze, Jakubów, Kałuszyn, Kołbiel, Latowicz, Mińsk Mazowiecki, Mrozy, Poświętne, Siennica, Stanisławów i Strachówka,
- d) w Siedlcach — dla miast: Mordy i Siedlce oraz gmin: Korczew, Kotuń, Mokobody, Mordy, Paprotnia, Przesmyki, Siedlce, Skórzec, Suchożebry, Wiśniew, Wodnyń i Zbuczyn Poduchowny”;
- 7) w pkt 37 lit. d) i e) otrzymują brzmienie:
- „d) w Wieluniu — dla miasta Wielunia oraz gmin: Biała, Czarnożyły, Działoszyn, Kielczygłów, Konopnica, Lututów, Mokrsko, Osjaków, Ostrówek, Pątnów, Rusiec, Siemkowice, Skomlin, Wieluń i Wierzchlas,
- e) w Zduńskiej Woli — dla miast: Szadek i Zduńska Wola oraz gmin: Szadek, Zapolice i Zduńska Wola”;
- 8) w pkt 42 w lit. b) wyrazy „miast: Ćmielów i Opatów” zastępuje się wyrazami „miast: Ćmielów, Opatów i Ożarów”;
- 9) w pkt 48 w lit. a) wyrazy „miast: Biłgoraj i Tarnogród” zastępuje się wyrazami „miast Biłgoraj, Józefów i Tarnogród”;
- 10) w pkt 49 w lit. e) wyrazy „miast: Czerwieńsk i Zielona Góra” zastępuje się wyrazami „miast: Czerwieńsk, Nowogród Bobrzański i Zielona Góra”.
- § 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Sprawiedliwości: *Ł. Balcer*

28

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA TRANSPORTU, ŻEGLUGI I ŁĄCZNOŚCI

z dnia 27 stycznia 1989 r.

uchylające rozporządzenie w sprawie zakazu używania niektórych samochodów ciężarowych.

Na podstawie art. 10 ust. 1 pkt 1 lit. b) ustawy z dnia 27 listopada 1961 r. o transporcie drogowym i spedycji krajowej (Dz. U. Nr 53, poz. 297, z 1984 r. Nr 53, poz. 272 i z 1988 r. Nr 41, poz. 324) oraz w związku z pkt 10 załącznika nr 8 do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1987 r. w sprawie określenia kompetencji niektórych naczelnych i centralnych organów administracji państwowej zastrzeżonych w szczególnych przepisach ustawowych dla organów zniesionych oraz o zmienionych za-

kresie działania (Dz. U. Nr 42, poz. 250) zarządza się, co następuje:

§ 1. Uchyła się rozporządzenie Ministra Komunikacji z dnia 31 marca 1984 r. w sprawie zakazu używania niektórych samochodów ciężarowych (Dz. U. Nr 23, poz. 115).

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Minister Transportu, Żeglugi i Łączności: *J. Kamiński*

29

OBWIESZCZENIE PREZESA TRYBUNAŁU KONSTITUCYJNEGO

z dnia 21 stycznia 1989 r.

o utracie mocy obowiązującej niektórych przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 marca 1983 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin.

Na podstawie art. 9 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 22, poz. 98 i z 1987 r. Nr 21, poz. 123), w związku z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7 września 1988 r., sygn. akt Uw. 3/88, ogłaszam, że z dniem 21 stycznia 1989 r. traci moc obowiązującą § 27 ust. 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 marca 1983 r. w sprawie wyko-

nania niektórych przepisów ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz. U. z 1988 r. Nr 2, poz. 10).

Obwieszczenie podlega ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Prezes Trybunału Konstytucyjnego: *A. Klafkowski*

Wydawca: Urząd Rady Ministrów.

Redakcja: Biuro Prawne, 00-583 Warszawa, Al. Ujazdowskie 1/3.

Organizacja druku i kolportaż: Wydział Wydawnictw, 00-979 Warszawa, ul. Powsińska 69/71, tel. 42-14-78 i 64-67-50.

Tłoczono z polecenia Prezesa Rady Ministrów w Zakładach Graficznych „Tamka”, Zakład nr 1, Warszawa, ul. Tamka 3.

Zam. 0051-1300-89.

PL ISSN 0209-2123

Cena 96,00 zł